

Návrh optimalizace dostupnosti sociálních služeb v Euroregionu Bílé – Biele Karpaty

Bc. Irena Gottwaldová

Diplomová práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Irena Gottwaldová
Osobní číslo: M120269
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: Veřejná správa a regionální rozvoj
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Návrh optimalizace dostupnosti sociálních služeb
v Euroregionu Bílé – Biele Karpaty

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Definujte cíle a metody práce, včetně literární rešerše tématu.
- Uveďte dotčenou literaturu.

II. Praktická část

- Analyzujte současnou nabídku sociálních služeb v Euroregionu Bílé – Biele Karpaty.
- Provedte dotazníkové šetření mezi obcemi z hlediska poptávky po dostupnosti sociálních služeb.
- Navrhněte projekt na optimalizaci nabídky dostupnosti sociálních služeb v Euroregionu Bílé – Biele Karpaty.

Závěr

Rozsah diplomové práce: cca 70
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

ADAMS, Neil, Giancarlo COTELLA a Richard NUNES. Territorial development, cohesion and spatial planning: knowledge and policy development in an enlarged EU. New York: Routledge, 2011, 457 s. ISBN 978-020-3842-973.

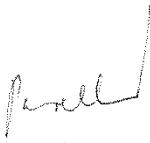
MUNDAY, Brian. Integrated social services in Europe: report. Strasbourg: Council of Europe Pub, 2007, 93 s. ISBN 978-928-7162-090.

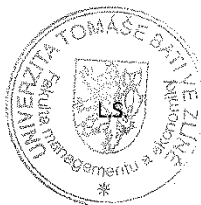
RUMPEL, Petr. Geografické aspekty evropské integrace. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Katedra sociální geografie a regionální geografie, 2007, 262 s. ISBN 978-80-7368-264-4.

SEDLÁKOVÁ, Jaroslava. Kvalita komunitního plánování sociálních služeb. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2008, 76 s. ISBN 978-80-245-1392-8.

Vedoucí diplomové práce: doc. RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: 17. února 2014
Termín odevzdání diplomové práce: 2. května 2014

Ve Zlíně dne 17. února 2014

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

doc. RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ušije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

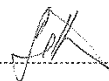
- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo –diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a použité informační zdroje jsem citovala;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 30.4.2014

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Předkládaná diplomová práce je koncipována tak, aby čtenáři přiblížila problematiku přeshraniční spolupráce subjektů z České a Slovenské republiky na poli poskytování sociálních služeb. V první polovině literární rešerše (která tvoří teoretickou část práce) jsou definovány jednotlivé cíle práce a metody jejich naplnění, vymezeny základní pojmy sociální politiky, relevantně je zde rovněž vymezena i legislativa sociální oblasti, či problematika sociálních služeb, jakož i komunitního plánování a role samosprávných celků v prostředí sociálních služeb. Druhou polovinu literární rešerše tvoří seznámení s tematikou přeshraniční spolupráce, výklad základních pojmů, které jsou v této oblasti používány, přiblížení problematiky euroregionů, či seznámení s teoretickým pohledem na sociálně-demografickou analýzu. V úvodu praktické části je čtenář seznámen s existencí a funkcí Euroregionu Bílé – Biele Karpaty, který je v dalších kapitolách rozdělen na socio-demografické analýzy obou krajů, které administrativně tvoří území Euroregionu. Statistické údaje jsou doplněny o názory zástupců municipalit z provedeného dotazníkového šetření a o aktuální údaje z databáze zařízení sociálních služeb, které jsou na řešeném území poskytovány. Veškeré analytické podklady spolu s teoretickými pojmy tvoří základnu projektu v závěrečné kapitole. Tento projekt je zaměřen na přenos know-how v oblasti sociálních služeb a naplňování základních principů přeshraniční spolupráce.

Klíčová slova: Sociální politika, „wellfare“, sociální služby, legislativa, hranice, pohraničí, příhraniční region, periferní oblasti, přeshraniční spolupráce, Evropská unie, euroregiony, Euroregion Bílé – Biele Karpaty, dotazníkové šetření, databáze sociálních služeb, projekt.

ABSTRACT

The structure of submitted theses is made to approach the topic of cross-border cooperation of subjects from Czech and Slovak republic in the field of social services supplying. In the first section of literature search (theoretical part) are defined the goals of theses with specific methods to be reached, skilled terminology used in social politics, the common law connected with this topic and the social services matters. The second section includes familiarization with cross-border cooperation topic, interpretation of basic terminology, approach to Euroregion topic, etc. Beginning of analytic part contains of statistical figures connected with Euroregion Bílé - Biele Karpaty, continues with attitudes of cities and villages representatives taken in questionnaire research across all municipalities in region, analysis of actual supply in social services regional database. Final chapter – the project -

is based on all described analytics data. It is aimed to broadcast of know-how at social services field and filling all basic principles of cross-border cooperation.

Keywords: social politics, „wellfare“, social services, common law, borders, border regions, periphery destinations, cross-border cooperation, European union, Euroregions, Euroregion Biele – Biele Karpaty, questionnaire research, social services database, project.

Poděkování:

V úvodu této diplomové práce bych chtěla poděkovat všem, kteří se mnou trpělivě absolvovali období její přípravy. Největší poděkování patří doc. RNDr. Oldřichu Hájkovi, Ph.D. za jeho odborné vedení, rozvážný úsudek, předání zkušeností a velkou dávku vstřícnosti, kterých se mi dostávalo při zpracování této práce. Zvláštní poděkování pak jistě patří mé rodině a nejbližším přátelům, kteří mi byli oporou po celou dobu studia.

Motto:

„Na konci díla poznáme, čím jsme měli začít.“

Blaise Pascal

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 CÍLE A METODY PRÁCE	13
1.1 CÍLE PRÁCE	13
1.2 POUŽITÉ METODY	14
1.2.1 Literární rešerše odborného textu.....	14
1.2.2 Popisná statistika a analýza	14
1.2.3 Projektové plánování.....	15
2 TEORETICKÁ REŠERŠE	17
2.1 ZÁKLADNÍ POJMY POUŽÍVANÉ V SOCIÁLNÍ POLITICE	17
2.1.1 Sociální politika	17
2.1.2 Subjekty a objekty sociální politiky	18
2.1.3 Stát všeobecného blahobytu	21
2.1.4 Modely sociální politiky	22
2.1.5 Legislativní vymezení sociální oblasti	23
2.1.6 Sociální služby	26
2.1.7 Komunitní plánování sociálních služeb	28
2.1.8 Financování sociální ochrany.....	29
2.1.9 Role samosprávných celků.....	30
2.2 ROZVOJ PŘEHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE A PŘÍHRANIČNÍCH REGIONŮ NA ČESKO-SLOVENSKÉ HRANICI	33
2.2.1 Hranice	33
2.2.2 Pohraničí a příhraniční regiony	34
2.2.3 Přeshraniční spolupráce, euroregiony	35
2.3 SOCIÁLNĚ-DEMOGRAFICKÁ ANALÝZA	37
II PRAKTICKÁ ČÁST	40
3 ANALÝZA DOSTUPNOSTI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB NA ÚZEMÍ EUROREGIONU BÍLÉ – BIELE KARPATY	41
3.1 EUROREGION BÍLÉ – BIELE KARPATY	41
3.1.1 Historie vzniku Euroregionu Bílé – Biele Karpaty	41
3.1.2 Funkční struktury Euroregionu	42
3.1.3 Geografický popis území ER BBK	43
3.2 SOCIODEMOGRAFICKÁ ANALÝZA ZLÍNSKÉHO KRAJE.....	43
3.3 SOCIODEMOGRAFICKÁ ANALÝZA TRENČÍNSKÉHO KRAJE	50
3.3.1 Analýza prostředí v kontextu přeshraniční spolupráce	55
4 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ OBCÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI A TRENČIANSKÉM KRAJI	57
4.1 VÝSTUPY Z DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ – NÁZORY ZÁSTUPCŮ MUNICIPALIT	57
5 ANALÝZA SEKUNDÁRNÍCH DAT Z PROSTŘEDÍ DATABÁZE	61
5.1 KONCENTRACE SOCIÁLNÍCH ZAŘÍZENÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI	63
5.1.1 Okres Kroměříž	64
5.1.2 Okres Uherské Hradiště	65

5.1.3	Okres Vsetín.....	66
5.1.4	Okres Zlín.....	67
5.2	KONCENTRACE SOCIÁLNÍCH ZAŘÍZENÍ V TRENČÍNSKÉM KRAJI	68
5.2.1	Okres Bánovce nad Bebravou	69
5.2.2	Trenčín	70
5.3	DÍLČÍ ZÁVĚR KAPITOLY Č. 5	70
6	NÁVRH PROJEKTU NA OPTIMALIZACI DOSTUPNOSTI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V ŘEŠENÉM ÚZEMÍ	72
6.1	PODKLADY PRO PROJEKT Z ANALYTICKÉ ČÁSTI.....	72
6.2	PRIORITY EUROREGIONU V PROGRAMOVACÍM OBDOBÍ 2014 – 2020.....	72
6.3	NÁVRH PROJEKTU NA OPTIMALIZACI DOSTUPNOSTI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V ŘEŠENÉM ÚZEMÍ	73
6.3.1	Identifikační údaje projektu	73
6.3.2	Cíle projektu.....	74
6.3.3	Popis projektu – klíčové aktivity.....	74
6.3.4	Časový sled aktivit:	75
6.3.5	Cílové skupiny	76
6.3.6	Harmonogram projektu	76
	ZÁVĚR	78
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	80
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	85
	SEZNAM OBRÁZKŮ	86
	PŘÍLOHA P I: ČLENSKÉ ORGANIZACE ER BBK.....	89
	PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ PROJEKT "SOCIÁLNÍ SLUŽBY BEZ HRANIC": PRŮZKUM NÁZORŮ A POSTOJŮ OBCÍ ZLÍNSKÉHO A TRENČÍNSKÉHO KRAJE	90

ÚVOD

Záměrem této diplomové práce je navrhnout projekt na optimalizaci dostupnosti sociálních služeb v kontextu přeshraniční spolupráce napříč česko-slovenskou hranicí. Vzhledem ke společné historii, podobnosti jazyka či společně uznávaným hodnotám přeshraničních partnerů je tato spolupráce velmi specifická a odlišná od jiných přeshraničních „projektů“ České republiky. Z mého pohledu se jedná o velmi zajímavé činnosti, které tyto uměle odtržené celky opravdu znovu spojují. Výběr tématu diplomové práce byl pro mě prakticky předem daný, vzhledem k tomu, že pracuji jako Projektový pracovník Fondu mikroprojektů, prostřednictvím kterého jsou financovány malé projekty přeshraniční spolupráce do výše 40 tis. EUR. Tolik k výběru tématu, které je mi velmi blízké, možná právě i proto, že shledávám smysl v realizaci většiny těchto projektů.

Základním prvkem bude definování cílů práce spolu s metodami a postupy, vedoucími k jejich naplnění. Dalším bodem práce bude literární rešerše odborného textu, ve které budou představeny základní pojmy a informace z prostředí sociální politiky (sociální oblasti), sociálních služeb a přeshraniční spolupráce. Na teoretickou linii práce naváže část praktická. V jejím úvodu bude představen subjekt, který organizačně zaštiťuje spolupráci na československé hranici - Euroregion Bílé-Biele Karpaty. Území Euroregionu je tvořeno dvěma územně-administrativními celky – Zlínským a Trenčínským krajem. Pro účely srovnání těchto dvou celků bude použito analýzy relevantních statistických dat, prostřednictvím sociodemografické analýzy. Zjištěná statistická čísla budou dále doplněna o aktuální názory zástupců měst a obcí z obou stran hranice na problematiku poskytování, nabídky a jiných atributů sociálních služeb, právě na území jejich municipality. Tyto informace budou získány prostřednictvím rozsáhlého dotazníkového šetření, jehož plánovanými respondenty mají být právě všechny obce a města ve Zlínském a Trenčínském kraji. Pro kompletní a ucelený přehled o aktuální situaci nabídky poskytovaných sociálních služeb bude rovněž čerpáno z aktualizované databáze poskytovatelů sociálních služeb v řešeném území.

Poznatky z analýzy statistických dat, informace z dotazníkového šetření a porovnání nabídky poskytovaných sociálních služeb prostřednictvím záznamů z databáze budou představovat hlavní východiska a priority, na které má reagovat připravovaný projekt v závěrečné části práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CÍLE A METODY PRÁCE

V této kapitole je definován hlavní cíl práce a další specifické cíle, které povedou k jeho efektivnímu naplnění. Při zpracování jednotlivých specifických cílů budou vhodně zvoleny použité metody práce. Diplomová práce tak představuje ucelený koncept, jehož hlavním prvkem je vytvoření návrhu projektu na optimalizaci dostupnosti sociálních služeb na vybraném území, na základě obecných poznatků a reálných aktuálně získaných informací z prostředí dotčeného regionu. Tento projekt bude reagovat na priority, stanovené v Programu udržitelného rozvoje přeshraniční spolupráce v území Euroregionu Bílé – Biele Karpaty na roky 2014 – 2020¹.

1.1 Cíle práce

Hlavním cílem této diplomové práce je vytvoření návrhu optimalizace dostupnosti sociálních služeb v Euroregionu Bílé – Biele Karpaty. Tento euroregion se sestává ze dvou krajů – přičemž každý z nich leží na jedné straně hranice České a Slovenské republiky, konkrétně se jedná o kraj Zlínský (ČR) a Trenčínský samosprávný kraj (SR). Tato diplomová práce bude rozdělena na dvě části, část teoretickou a část praktickou.

Pro správné uchopení problematiky sociálních služeb na regionální příhraniční úrovni v širším pojetí je plánovanou teoretickou částí práce vytvoření literární rešerše odborného textu. V rámci rešerše budou definovány základní pojmy z oblasti sociálních služeb (pojem sociální politika a související informace, pojem sociální služba, role samosprávných celků, financování sociálních služeb, základní legislativa tématu) a základní pojmy z oblasti přeshraniční spolupráce ČR – SR (např. pohraničí, příhraniční regiony, přeshraniční spolupráce atd.).

V úvodu praktické části této diplomové práce bude blíže představen Euroregion Bílé - Biele Karpaty, další část praktické části bude věnována sociodemografické analýze obou zainteresovaných krajů prostřednictvím analýzy aktuálních vybraných statistických ukazatelů z dostupných z databází Českého a Slovenského statistického úřadu, přičemž budou vyzdvížena některá jejich specifika. Závěrem první kapitoly praktické části následně bude shrnutí a srovnání současného stavu, vyplývajícího ze zkoumaných dat. Druhou kapitolou praktick-

¹ interní dokument organizace, který nebyl doposud publikován

ké části bude přednesení výstupů analýzy dostupnosti sociálních služeb na základě poznatků z dotazníkového šetření uskutečněného na úrovni obcí na obou stranách hranice a vlastní analýzy sekundárních dat z databáze sociálních služeb. Pro účely vlastní analýzy bude použito několik předem stanovených kritérií.

Závěry z vývoje statistických dat v čase, dotazníkového šetření a analýzy sekundárních dat následně poslouží jako efektivní podklad pro naplnění hlavního cíle diplomové práce – vytvoření návrhu projektu na etablování vhodného zařízení/služby za účelem doplnění stávající nabídky sociálních služeb v dotčeném regionu, z pohledu optimální dostupnosti vzhledem ke všem jeho specifickým a za účelem upevnění přeshraniční spolupráce obou příhraničních regionů v duchu priorit daného euroregionu.

1.2 Použité metody

Pro naplnění primárního cíle bude použito následujících metod, provázející jednotlivé části diplomové práce:

1.2.1 Literární rešerše odborného textu

Základním stavebním kamenem práce bude použití metody literární rešerše k objasnění základních pojmů sociální oblasti a oblasti přeshraniční spolupráce. Přičemž Jersáková pojem literární rešerše vysvětluje jako ucelený text, který je sestaven za účelem získání přehledu o současných znalostech v odborné literatuře řešeného tématu a vyhodnocení relevantnosti plánovaného výzkumu. Mezi základní charakteristiky kvalitní literární rešerše podle autorky patří:

1. logická návaznost
2. relevantní bibliografické citace (odkazy) ve vyhovujícím formátu provedení
3. korektní použití odborných výrazů
4. objektivní a komplexní náhled na dosavadní výzkum řešeného tématu
5. návrh inovace řešení problematiky prostřednictvím syntézy (2010, str. 1 -2)

1.2.2 Popisná statistika a analýza

Popisná statistika bude součástí první kapitoly praktické části diplomové práce. Jedná se o formu analýzy, která „*se používá k sumarizaci a vyobrazení dat a rovněž k charakterizaci zkoumaných skupin/jevů*“. Podstata analýzy tkví v rozboru dat a jejich syntéze. V této práci bude provedena sociodemografická analýza obou zainteresovaných krajů, dále budou ana-

lyzována sekundární data, konkrétně pak výstupy dotazníkového šetření (kap. č. 2 praktické části) a databáze sociálních služeb (kap. č. 3 praktické části) a. Jednotlivými úkoly analýzy jsou: „*redukce, organizace, syntéza a sumarizace informací s cílem dát výsledkům význam a provádět úvahy podporované validní evidencí*“. Analytický postup pak lze popsat jako sběr a vyhodnocování sběrem zprostředkovaných dat, jejich rozbor a syntéza. O zkoumaných datech jsou prováděny závěry v souvislosti s předem stanovenými otázkami či hypotézami. (FTVS, ©2012)

Dotazníkové šetření

Z pohledu empirického výzkumu se v případě dotazníkového šetření jedná o získávání primárních dat – tedy dat, ve kterých je zanášena sociální i sociálně psychická realita (Surynek, Komárková, Kašparová, 2001, str. 23), ovšem v případě této práce se bude jednat o interpretaci již získaného záznamu. Provedené dotazníkové šetření spolu s databází sociálních služeb poslouží jako sekundární data – podklad, ze kterého bude čerpáno ve vlastní analýze. Z dříve provedeného dotazníkového šetření (rok 2014) budou v této práci zmíněny pouze relevantní aktuální informace, vztahující se k dostupnosti sociálních služeb.

1.2.3 Projektové plánování

Kolektiv autorů definuje projekt jako: „*časově, nákladově a zdrojově omezený proces realizovaný za účelem vytvoření definovaných výstupů (rozsah naplnění projektových cílů) co do kvality, standardů a požadavků.*“ (Pitaš et al., 2012, str. 15)

Pro to, aby cíle projektu byly stanoveny co nejpřesněji v návaznosti na potřeby jeho tvůrce, používá projektový management tzv. pomůcku „SMART“, projekt by měl být:

- ✓ Specifický (z angl. „*specific*“)
- ✓ Měřitelný (z angl. „*measureable*“)
- ✓ Akceptovatelný (z angl. „*agreed*“)
- ✓ Realistický (z angl. „*realistic*“)
- ✓ Termínově vymezený (z angl. „*timed*“) (Kolektiv autorů, 2010, str. 31)

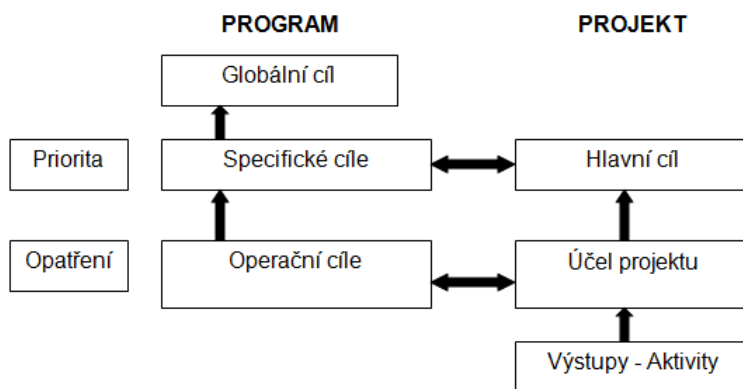
Většina projektů, které jsou sestaveny za účelem získání finančního příspěvku z fondů EU, je tvořena na základě metody logického rámce projektu (v angl. „*Logical Framework Matrix*“). (Lorenc, ©2013) Níže jsou uvedeny konkrétní úkoly, které je třeba se při vytváření projektu splnit ve stanoveném sledu:

- ✓ definovat cíle/specifické cíle projektu,

- ✓ definovat účel celého projektu,
- ✓ definovat kterými výstupy budou stanovené cíle naplněny,
- ✓ definovat klíčové aktivity, ve kterých budou dosaženy jednotlivé výstupy,
- ✓ kontrola dodržení logické návaznosti ve vertikálním směru² (ROP – logický rámec)
- ✓ stanovení předpokladů a rizik, objektivně ověřitelných ukazatelů, způsoby ověření na všech úrovních,
- ✓ rozvržení nákladů na konkrétní aktivity projektu,
- ✓ nastavení časového harmonogramu. (Kolektiv autorů, 2010, str. 33)

Program

„Program je skupina věcně souvisejících, společně řízených projektů a organizačních změn, které byly společně spuštěny za účelem dosažení cílů programu.“ Důvodem pro založení programu bývá zpravidla dosažení stanoveného strategického cíle. Viditelné přínosy programu jsou patrné až po jeho ukončení. Po uplynutí stanovené doby je předán i s výsledkem, který odpovídá cílům strategie, a ukončen. (Pitaš et al., 2012, str. 17)

Obrázek 1: Návaznost projektu na program

Zdroj: LORENC, Miroslav, ©2007-2013

² „jestliže budou **naplněny aktivity**, bude dosaženo výstupů; pokud bude **dosaženo** požadovaných **výstupů**, bude splněn účel projektu; pokud bude **splněn účel** projektu – dojde k **naplnění cílů**/sp. cílů projektu“

2 TEORETICKÁ REŠERŠE

Předmětem následující teoretické rešerše je přiblížení základních pojmů, vztahujících se k tématu. Teoretická rešerše je rozdělená na dvě části – část týkající se problematiky sociální politiky a část, týkající se problematiky příhraničí a jeho specifik. Základní poznatky poslouží jako podklad pro kvalitní zpracování analytické části práce.

2.1 Základní pojmy používané v sociální politice

2.1.1 Sociální politika

Pojem sociální politika není jednoznačně definičně vymezen a není ani jednoznačně vymežitelným pojmem. Každý z autorů, zabývajících se tímto tématem jej interpretuje vlastním způsobem. Například Žižková chápe pojetí sociální politiky jako celku, který představuje určitý systém, jehož součástí jsou vnitřní vazby i vazby na vlastní společenské okolí a tento celek má určité společné znaky. (Krebs et al., 2005, str. 13) Tomeš pak široce definuje tento pojem jako soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů ve svém zájmu udržet nebo dosáhnout změny ve fungování nebo podpořit rozvoj svého či jiného sociálního systému nebo soustavy nástrojů k realizaci své či jiné sociální politiky. Výsledkem tohoto soustavného a cíleného úsilí je činnost (fungování), rozvoj (zdokonalení) či změna (transformace) systému vlastního nebo jiného nebo soustavy nástrojů. Projevy sociální politiky pak specifikuje jako rozhodování a činnosti (nebo jejich opak) sociálních subjektů. (2010, str. 29)

V teorii a praxi se setkáváme s rozdílnými interpretacemi sociální politiky. Sociální politika v praxi je praktickou činností – politickým procesem, který formuje vztah jedinců a sociálních podmínek jejich života, přičemž teoretická rovina (vědní disciplína) se zabývá zkoumáním těchto praktických aktivit, zejména pak analýzou procesů tvorby a realizace politik, které se nějakým způsobem dotýkají vztahů občanů a sociálních podmínek. (Potůček, 1995, str. 30-33)

Další dva přístupy k rozčlenění sociální politiky se dotýkají pojetí širšího (zvykového) a užšího (přispívajícího k naplňování všeobecně uznávaného standardu lidského života). Žižková charakterizuje „širší“ pojetí sociální politiky jako konkrétní jednání subjektů sociální politiky, které tak ovlivňují sociální sféru (sociální realitu) společnosti. Toto pojetí tedy úzce souvisí s volbou typu sociální politiky, s tvorbou specifického sociálního programu, tedy s dlouhodobými koncepčními úvahami o sociální politice. Oproti tomu přístup

„v užším slova smyslu“ si klade za cíl reagovat na sociální rizika a zejména pak na jejich možné negativní důsledky a včas eliminovat sociální tvrdosti, které přicházejí spolu s fungováním tržního mechanismu. V tomto případě se jedná o sociální politiku jako systém opatření především v oblasti zaměstnanosti a sociálního zabezpečení. Posledním rozdělením sociální politiky, vhodným pro účely této diplomové práce je pak rozdělení na aktivní sociální politiku – předcházející vzniku sociálních problémů, přijímajících opatření „ex-ante“. A na druhou stranu na sociální politiku pasivní, jenž „ex-post“ reaguje na již nastalé sociální problémy a zaměřuje se na jejich řešení, prostřednictvím jednotlivých subjektů sociální politiky. (Krebs et al., 2005, str. 17-18)

2.1.2 Subjekty a objekty sociální politiky

Pro všechny typy sociálních politik jsou významným prvkem subjekty jejich iniciace a naplňování a zároveň také objekty, kterým jsou opatření těchto politik určena. (Krebs et al., 2005, str. 37) Rovněž lze o těchto aktérech hovořit jako o poskytovatelích – aktivních „realizátorech“, a dále o uživateli – pasivních „konzumentech“ sociálních služeb, kteří jsou účastníky procesu formování a uplatňování sociální politiky. Mnohdy někteří z nich hrají obě role – tu aktivní i tu pasivní. (Potůček, 1995, str. 55)

V případě, že sociální subjekty soustavně a cílevědomě usilují o správu sociálních systémů a konají ve prospěch vlastních příslušníků nebo potřebných občanů (a ostatních lidí) hovoříme o **sociální správě**. Základními vlastnostmi činností, aplikovaných v rámci sociální správy jsou: cílenost, soustavnost, organizovanost, řízenost, formalizovanost a plnění předepsaných cílů, úkolů či rolí jako jejich výsledek. Tato charakteristika je uplatňována jak na činnosti státních a samosprávných (veřejnoprávních), tak na činnosti nestátních (soukromoprávních) orgánech a organizací. (Tomeš, 2002, str. 62 - 63)

Jako **subjekty sociální politiky** označuje Žižková fyzické i právnické osoby se zájmem, vůlí, schopnostmi, předpoklady, možnostmi a prostředky k určité sociální činnosti či chování a se schopností tyto činnosti či chování iniciovat a plnit Tyto subjekty jsou rovněž nositeli – realizátory rozmanitých sociálněpolitických opatření a přebírají dílčí odpovědnost za efektivnost sociální politiky. Subjektem s nejvyšší mírou významnosti je pro ČR v současné době stát, vzhledem k tomu, že z velké části určuje pojetí, obsah, cíle a úkoly sociální politiky v daném časovém období a společnosti. Nabývání na významu na poli sociální politiky zaznamenávají rovněž i nadnárodní instituce a subjekty (jako je např. Ev-

ropské společnosti, UNESCO a příslušné orgány, Mezinárodní úřad práce apod.), přičemž jejich snahou je tvorba mezinárodně uznávaných právních instrumentů.

Obecně používaným dělením subjektů veřejné správy je na státní (veřejnoprávní) a nestátní (soukromoprávní) a nestátní dále pak na subjekty tržní a netržní. (Krebs et al., 2005, str. 48 - 49). Tomeš označuje veřejnoprávní subjekty jako ústřední orgány státu a samosprávné korporace, přičemž mezi územní orgány řadí ústřední vládu, ministerstva a jejich místní pobočky (finanční úřady, úřady práce apod.). Povaha samosprávných korporací je uváděna jako regionální (vyšší územně správní celky a obce) či oborová (pojišťovny – např. VZP, fondy) a v neposlední řadě zájmová (zde jako příklad autor uvádí komory lékařské, stomatologické či farmaceutické). V souvislosti se soukromoprávními subjekty sociální politiky jsou v knize kromě právnických osob zmíněny i fyzické osoby (za splnění předem stanovených podmínek). (2010, str.) Podle Adamse et al., zajišťují regionální informativní kanály (které zahrnují časoprostorové, socio-kulturní faktory) propojení mezi veřejností. Díky vzájemnému působení těchto kanálů dochází ke znalostnímu rozvoji a správnému využití informací spolu s přeměnou stávajících institucionálních a politických zakotvení, což umožňuje jednotlivým aktérům být součástí vícero komunit. (2011, str. 27)

Jak je již výše uvedeno, nestátní subjekty jsou dále členěny na ziskové³ či neziskové⁴ nebo podle podstaty organizace na organizace:

- 1) kde jsou služby poskytovány jejími členy nebo zaměstnanci – o. s., o.p.s.
- 2) jejichž hlavní podstatou je shromažďování a poskytování finančních prostředků potřebným – nadace a fondy (Tomeš, 2010, str. 102)

Žižková pak ještě jako další subjekty sociální politiky uvádí:

- a) v případě státu parlament a jeho roli schvalovatele zákonných opatření s rozhodujícím významem pro sociální politiku státních i nestátních subjektů, výkonné orgány – vláda, ministerstva, orgány sociálního zabezpečení deklaruje jako odpovědné za realizaci dané sociální politiky v daném čase,

³ např. společnost s ručením omezeným, akciová společnost

⁴ např. obecně prospěšná společnost

- b) zaměstnavatele a firmy a jim stanovenou povinností zabezpečovat realizaci opatření v duchu nařízení státem a jeho orgány, případně v moderní době rovněž dobrovolné nastavení „firemních sociálních služeb/politiky“⁵
- c) odborové orgány z řad zaměstnavatelů a zaměstnanců
- d) regiony, místní komunity, obecní orgány a instituce, občanské organizace a iniciativy
- e) círky jako společenství otevřená společnosti, role mravokárce, konzultanta dozovatele a vykonavatele v oblasti péče o zdraví, zdravotně znevýhodněné obyvatelstvo, v oblasti výchovy, charity ... apod.
- f) občané, rodiny, domácnosti jako původní naplňovatelé aktu vzájemné pomoci a solidarity při řešení rozličných sociálních situacích.

Na závěr tohoto seznamu je nutno zmínit, že současná podoba sociální politiky v České republice je charakteristická zejména snahou „dezinstytucionalizace“ subjektů a posílení úlohy **nestátních** a v první řadě **netržních** subjektů sociální politiky (vč. jedince). (Krebs et al., 2005, str. 39)

Před vlastním vyjmenováním **objektů sociální politiky** je nasnadě uvést jak fungují vztahy v prostředí realizace sociální politiky. Tomeš uvádí, že tyto vztahy nejsou rovnovážné, což ovšem neznamená nulový užitek subjektu z jeho sociálněpolitické činnosti či chování. Na tyto vztahy lze pohlížet jako na ty, které mají přímý nebo nepřímý vztah mezi zájmem a výstupem realizace záměru. Smyslem činnosti v případě přímého stavu je konání dobra⁶, v případě nepřímého vztahu je to jiný zisk. V konkrétním případě lze uvést politiku zaměstnavatele, který za účelem zvýšení produktivity zaměstnanců a potažmo i ziskovosti celého podniku investuje finanční prostředky do vzdělání a sociálního pohodlí (benefitů) vlastních zaměstnanců. Z pohledu politiky státu jsou to investice do sociální oblasti za účelem snížení sociálního napětí a zvýšení soudržnosti – která je jednou z podmínek ekonomického a společenského trvale udržitelného rozvoje.⁷ (Tomeš, 2010, str. 129-130) Činnosti a chování subjektů vždy směřuje k objektům sociální politiky – lidem, ať už jsou označováni jako „klienti, příjemci dávek, uživatelé soc. služeb, důchodci, chovanci ústavů nebo nejaktuálnější pojem - zákazníci apod.“. Souhrnně řečeno jako objekty označujeme

⁵ odhad výše výdajů na tato opatření ve vyspělých zemích je cca 3 – 15 % přímých mezd a platů

⁶ např. lidumilná činnost církevních organizací či laiků v podobě dobročinných organizací

⁷ pozn.: tři pilíře trvale udržitelného rozvoje – **sociální**, ekonomický, environmentální

veškeré příjemce výsledků úsilí subjektů sociální politiky. Autor následně řadí mezi tyto objekty: jednotlivce, rodinu a definované skupiny jednotlivců, jimž je sociální politika směřována a těží z ní formou prospěchu.

Zvláštní skupinou aktérů jsou pak nátlakové skupiny a organizace, jejichž chování⁸, které má účelově ovlivňovat rozhodování subjektů soc. politiky, ovšem nelze považovat za sociální politiku. (Tomeš, 2010, str. 129-130) Tyto organizace vytvářejí koalice se snahou ovlivnit zejména znění přijímaných zákonů, způsob a množství rozdělovaných finančních prostředků apod., vznikají „ad hoc“⁹ nebo na delší dobu za účelem ovlivnit či posílit určité politiky, opatření nebo kritéria rozhodování. (Potůček, 1995, str. 57)

2.1.3 Stát všeobecného blahobytu

V návaznosti na výše jmenované subjekty sociální politiky je nutno uvést další klíčový pojem, kterým je „welfare state“. Potůček takto označuje stát, ve kterém je prosazována myšlenka, že sociální podmínky ve státě jsou věcí veřejnou (nevztahují se pouze na jedince či rodiny). Každému občanovi je v takovémto státě zajištěna minimálně základní podpora a pomoc v různých životních situacích, kterými by on či jeho rodiny mohly být potenciálně či aktuálně ohrožovány. Autor tento pojem překládá tedy do češtiny jako „stát veřejných sociálních služeb“. Mezi základní faktory, vedoucí ke vzniku takového státu patří zejména oslabování podpůrné funkce rodiny, rodu a místního společenství během industrializace či urbanizace, zvyšování významu zdraví a vzdělanosti, a podle *Keynese* rovněž zpětný vliv sektoru veřejných sociálních služeb na spotřebu, výrobu i zaměstnanost. Podle *Dahrendorfa* zaručuje stát veřejných sociálních služeb občanská práva (všichni jsou si před zákonem rovni), všeobecné volební právo, a sociální práva (1995, str. 35 - 37). Mezi základní sociální práva, která jsou v ČR ústavně zakotvena v Listině základních práv a svobod patří:

- ✓ právo každého na získávání prostředků pro naplnění vlastních životních potřeb prostřednictvím svobodně zvolené nebo přijaté práce,
- ✓ právo každého na svobodné sdružování se s jinými za účelem ochrany vlastních hospodářských či sociálních zájmů,

⁸ např. demonstrace, stávky jiné nátlakové akce

⁹ za účelem prosazení jednotlivého záměru

- ✓ právo na spravedlivou odměnu za vykonanou práci a na spravedlivé a uspokojivé podmínky při jejím výkonu,
- ✓ právo každého na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří, a při nezpůsobilosti při výkonu práce, potažmo při ztrátě živitele,
- ✓ právo každého na zajištění základních podmínek pro život, prostřednictvím pomoci ve stavu hmotné nouze,
- ✓ právo na zvýšenou ochranu zdraví při práci a zvláštní pracovní podmínky pro ženy, mladistvé a osoby zdravotně postižené,
- ✓ právo na ochranu v pracovněprávních vztazích a na pomoc při přípravě k povolání pro mladistvé a zdravotně postižené osoby,
- ✓ právo každého na ochranu zdraví, zdravotní pomůcky v rámci bezplatné zdravotní péče,
- ✓ právo každého na pomoc poskytovanou pomocí a ochranu rodině v co nejširší podobě,
- ✓ práva specifická pro těhotné ženy (zvláštní péče, ochrana v pracovních vztazích, odpovídající pracovní podmínky),
- ✓ práva rovná manželským i nemanželským dětem,
- ✓ práva dětí na odpovídající rodičovskou výchovu a péči a rovněž práva rodičů na péči o děti a jejich výchovu, zejména pak rodičů pečujících o děti na pomoc státu. (Durdisová, 2005, str. 9)

Podle *Dahrendorfa* stát veřejných sociálních služeb také vykazuje prvky nepsané sociální dohody, která je jeho základním kamenem. Polovinou dohody lze hovořit o nevysloveném souhlasu společnosti řídit se normami, prostřednictvím kterých je právo přijato jako elementární nástroj, regulující sociální vztahy. Pro dodržování těchto norem může být na základě takovéto dohody použito i násilí ze strany společné moci. Ve druhé polovině dohody je nepřímě stanoveno, že je třeba přijmout veřejné sociální služby jako vlastní součásti státu v moderním pojetí. (Potůček, 1995, str. 37)

2.1.4 Modely sociální politiky

Myšlenkové koncepty modelů sociální politiky se rozlišují podle *míry zapojení státu v praxi* sociální politiky.

- a) V případě Redistributivního typu (univerzalistického, občanského) jsou sociální potřeby lidí vnímány jako sociální práva. Tento model je orientován na univerzální

poskytování finanční pomoci všem obyvatelům bez zvážení individuálních možností pokrýt vlastní potřeby. Vysoká ekonomická náročnost na zdroje způsobuje nutnost redistribucí těchto zdrojů. Tento model lze přiřadit k zemím: Skandinávie, Dánsko, Nizozemí a některým zemím západní Evropy.

- b) Výkonový (korporativní) typ klade důraz na pracovní zásluhy (výkon a produktivita) pro uspokojování potřeb lidí. Finanční prostředky jsou u tohoto modelu čerpány rovněž z pojistných fondů a stát garantuje pouze základní minima potřeb, která jsou společensky uznaná. Tento model lze přiřadit k zemím: SRN, Rakousko, Francie atd.
- c) Reziduální typ – každý je odpovědný za uspokojování sociálních potřeb. Výhradní odpovědnost v tomto modelu nese trh, jeho instituce a rodina jako taková. Sociální politika státu je nastolena v případě, kdy dojde k selhání těchto subjektů, ovšem s minimální odpovědností, nižšími částkami dávek (testování příjmů žadatelů). Míra redistribuce je v tomto modelu nejnižší. Tento model lze přiřadit k: USA, Japonsko či nově Velká Británie.

V žádné zemi neexistuje striktně dodržovaný konkrétní typ, v případě přiřazování jednotlivých států je jedná spíše o abstrakci podstatných znaků a inklinování dané země k danému modelu, tedy o mix rysů všech uvedených typů. Není tomu jinak ani v případě modelu **sociální politiky pro Českou republiku**. V bývalé ČSSR byl sociální model nejbližší modelu nedistributivnímu s negativními modifikacemi ze stran politiků, které měly pro občany velké důsledky. Po roce 1989 dochází k diferenciaci (prohlubování sociálních rozdílů, vznik nových sociálních situací) mezi občany a taktéž k pozměnění sociálního modelu, který se přizpůsobuje nastalým situacím. Moderní podoba sociální politiky v ČR zaznamenává prvky všech tří typů, avšak stále se nemůžeme zbavit přetrvávajících se tendencí spoléhat se na stát, jako tomu bylo v minulém režimu. Pro systémovou změnu je nutno omezit sociální velkorysost za účasti posílených výkonových a reziduálních prvků. Základními podmínkami jsou pak omezené ekonomické zdroje, nutnost připomenout občanům vlastní odpovědnost za život – tedy přimět je k aktivnímu postoji i motivaci k práci či výkonnosti. (Krebs et al., 2005, str. 40-42)

2.1.5 Legislativní vymezení sociální oblasti

Právní normy jsou jedním z nástrojů, kterými je realizována sociální politika (Krebs et al., 2005, str. 49) a zároveň plní funkci jejich subjektů. Hierarchicky řadíme formy právních

norem v následujícím pořadí: nejjednodušší (obyčejje), závažnější (mravní kodexy, konvence), vyšší právní síly (stanovy, řády, vnitřní nařízení, instrukce apod.) a nejvyšší (zákonné předpisy, normy právního řádu – obecně platí, že s narůstající právní silou normy dochází ke zvyšování intenzity formy jejího vynucování. (Tomeš, 2010, str. 106). Jmenovitě se jedná o tyto právní normy (řazeno sestupně dle intenzity právní síly): Ústava České republiky, Listina základních lidských práv a svobod, zákony (zákon č. 155/1995, o důchodovém pojištění, zákon č. 315/2004, o rodině, legislativa upravující daňovou povinnost, zákon č. 108/2006, o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů apod.), nařízení vlády ČR, vyhlášky ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy, vyhlášky vydávané orgány samosprávy a v neposlední řadě také kolektivní smlouvy. (Krebs et al., 2005, str. 49)

K sociální politice se úzce vztahují i tzv. „sociální práva“, která jsou kromě Listiny základních práv a svobod také součástí Všeobecné deklarace lidských práv a mezinárodních paktů, vztahujících se k oblasti lidských práv, dále jsou součástí Mezinárodní organizace práce¹⁰, Evropské sociální charty (18.10.1961) a Sociální charty evropského společenství (9.12.1989). § 2 ústavního zákona č. 23/1991 Sb. pak deklaruje obecnou závaznost mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách, vyhlášených a ratifikovaných ČR na jejím území a jejich přednost před zákonem. Práva, obsažená v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech mohou být limitována zákonem pouze v nutnosti „zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti nebo veřejného pořádku“ a za účelem „ochrany zdraví nebo veřejné mravnosti a práv a svobod jiného člověka“. V evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod jsou garantovány postupy, které sjednocují kontinentálně evropskou a angloamerickou kulturu tvorby a aplikace práva. Konkrétně pak článek 25 za předem stanovených podmínek říká, že se **kdokoliv**, kdo se cítí být „obětí“ porušení práv uznaných touto konvencí signatářským státem, může se svou stížností obrátit na Evropskou komisi pro lidská práva, přičemž ve věci samé následně rozhoduje Evropský soud pro lidská práva - v případě splnění daných procedurálních předpokladů. (Durdisová, 2005, str. 8-9)

Oblast sociálních služeb v České republice je legislativně vymezena zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti 1. 1. 2007.

¹⁰ dohoda o závěrečném dokumentu vídeňské Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (15.1.1989)

Prováděcí vyhláška č. 505/2006 k tomuto zákonu byla uveřejněna ve Sbírce zákonů dne 15. 11. 2006 se stejnou účinností. V důvodové zprávě k návrhu zákona č. 106/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Zákon“) jsou stanoveny cíle zákona o sociálních službách. Spolek oborové konference nestátních neziskových organizací působících v sociální a zdravotně sociální oblasti (dále jen „SKOK“) tyto cíle definuje jako:

- podporu procesu sociálního začleňování a sociální soudržnosti společnosti¹¹
- vytvoření podmínek pro uspokojování oprávněných potřeb osob, které jsou oslabeny v jejich prosazování,
- naplnění principu rovných příležitostí pro všechny členy společnosti,
- zajištění potřebné podpory a pomoci pro sociální začlenění osob a důstojných podmínek života, které odpovídají úrovni rozvoje společnosti,
- zabezpečení ochrany osob oslabených ve schopnosti prosazovat svá práva a zájmy,
- podporu jednotlivých uživatelů služeb v naplňování cílů, kterých chtějí dosáhnout při řešení vlastní nepříznivé sociální situace právě za pomoci sociálních služeb,
- získání přehledu o rozsahu a charakteru sítě sociálních služeb,
- zajištění potřebné sítě sociálních služeb v území,
- zabezpečení rovnoprávnosti pro poskytovatele sociálních služeb. (Jabůrková et al., 2007, str. 12-13)

Dle znění *důvodové zprávy k Zákonu* má být poskytována pomoc *dostupná* (z pohledu typu pomoci, územní dostupnosti, informační dostupnosti či ekonomického), *efektivní* (pro potřeby objektů nikoliv systému), *kvalitní* (zabezpečení pomoci způsobem a rozsahem odpovídající současnému poznání a možnostem společnosti), *bezpečná* (zabezpečena způsobem, který neomezuje oprávněná práva a zájmy osob) a *hospodárná* (osobní výdaje na poskytování pomoci mají v maximální možné míře pokrývat objektivizovaný rozsah potřeb). (Jabůrková et al., 2007, str. 13)

Novelizace legislativy: Zákon o sociálních službách z roku 2006 byl novelizován zákonem č. 313/2013, jehož titulem je: „Zákon, kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony“, účinným od 1. 1. 2014.

¹¹ pozn: hlavní cíl Zákona

V případě novely zákona se jedná o doplnění dílčích změn a úprav, týkajících se sociálních služeb, které reagují na potřeby praxe při provádění zákona č. 108/2006 Sb. (UVM interactive, ©2014)

2.1.6 Sociální služby

V odborné literatuře je pojem *sociální služba* používán k označení buď:

- 1) konkrétního typu sociální péče, zajištěné formou konání veřejnoprávní instituce ve prospěch jiné osoby,
- 2) činnosti, která je vykonávána prostřednictvím soukromoprávních nebo veřejnoprávních institucí (případně soukromoprávní, podporované veřejnoprávní institucí) ve prospěch občanů daného státu,
- 3) odborné činnosti, která je vykonávána profesionálními pracovníky sociálních služeb (Tomeš, 2010, str. 38)

Z pohledu zákona č. 108/2006 Sb. jsou sociální služby vymezeny jako činnosti nebo soubory činností podle tohoto zákona zajišťující pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. (UVM interactive, ©2014)

Dle Mundaye je obtížné vytvořit definici „sociálních služeb“, která by byla všeobecně použitelná napříč Evropou a která přesně vystihuje pestrou škálu typů poskytovaných služeb v tak rozsáhlém regionu. (2007, s. 10)

Bílá kniha (ČR) v sociálních službách dále zdůvodňuje existenci sociálních služeb za účelem účelové pomoci lidem k udržení si svého místa ve společnosti a ochrany těchto lidí před sociálním vyloučením. Zároveň by také sociální služby měly v maximálním možném rozsahu pomáhat lidem žít běžným životem – umožnit jim pracovat, nakupovat, navštěvovat školu či místa víry, účastnit se různorodých aktivit volného času, starat se sám o sebe, o svou domácnost stejně jako o všechny další věci, které společnost a lidé v ní vnímají jako samozřejmé. (MPSV, ©2003) Zákon definuje základní činnosti při poskytování sociálních služeb: pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování nebo pomoc při zajištění bydlení, pomoc při zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, základní sociální poradenství, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při

prosazování práv a zájmů. Níže jsou vymezeny základní druhy sociálních služeb dle prováděcího právního předpisu, konkrétně pak:

a. sociálně zdravotní služby	m. azylové domy
b. sociální rehabilitace	n. domy na půl cesty
c. osobní asistence	o. chráněné bydlení
d. pečovatelské služby	p. kontaktní centra
e. průvodcovské, předčitatelské a tlumočnické služby	q. telefonická krizová intervence
f. služby rané péče	r. krizová pomoc
g. podporované bydlení	s. nízkoprahová denní centra a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
h. odlehčovací služby	t. noclehárny
i. centra denních služeb	u. služby následné péče a doléčovací
j. stacionáře (denní a týdenní)	v. sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
k. domovy pro osoby se zdravotním postižením	w. terapeutické komunity
l. domovy pro seniory	x. terénní programy (Česko, 2006)

Sociální služby v moderní společnosti by měly splňovat následující atributy: podporovat nezávislost, respektovat odlišnosti, respektovat člověka jako jednotlivce včetně jeho vlastních preferencí, rozhodnutí, vlastností a potřeb, přičemž škála možností poskytovaných sociálních služeb má být určována potřebami lidí nikoliv potřebami systému. (MPSV, ©2003)

Munday používá i pojem "osobní sociální služby"¹². Jejich podstatou je to, že se přizpůsobují klientům na základě jejich specifických potřeb a jiných okolností, oproti standardizovaným službám, které jsou veřejnosti poskytovány hromadně. Mezi typické uživatele osobnostních sociálních služeb patří starší lidé a jejich opatrovníci, děti a rodiny, a handicapovaní lidé. Tyto služby jsou poskytovány na různých místech, jako jsou vlastní domovy klientů těchto služeb, denní centra a speciální bytové domy. Personál těchto služeb tvoří sociální pracovníci, asistenti, pečovatelé, domácí pomocníci, terapeuti a také učitelé z mateřských škol. Zřizovateli těchto organizací mohou být: stát (místní veřejnosprávní orgány, případně municipality), nestátní neziskové organizace či jiné právnické osoby. Rovněž uvádí, že v posledních letech výrazně stoupá význam občanských sdružení. (2007, s. 10-11)

¹² z angl. Personal social services

Zákon č. 108/2006 o sociálních službách vymezuje působnost v oblasti sociálních služeb v §5 pro Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“), krajské úřady (v přenesené působnosti), obecní úřady s rozšířenou působností (v přenesené působnosti), okresní správy sociálního zabezpečení, Úřad práce ČR¹³, kraje a obce. Dále také stanovuje jednotlivé poskytovatele sociálních služeb při splnění podmínek stanovených platnou legislativou, konkrétně pak: územní samosprávné celky a jimi zřizované právnické osoby, další právnické osoby, fyzické osoby, MPSV a jím zřízené organizační složky státu nebo státní příspěvkové organizace, které jsou právnickými osobami. (UVM Interactive, ©2014)

Dle ustanovení § 4 Zákona je určeno, komu jsou sociální služby poskytovány (při splnění podmínek stanovených v Zákoně). Zároveň některé typy sociálních služeb¹⁴ jsou poskytovány osobám, které legálně pobývají na území ČR. Každá osoba má nárok na poskytnutí základního poradenství v případě nepříznivé sociální situace nebo její prevence. (Dolanský, 2008, str. 121)

Munday ve své knize taktéž uvádí pojem „integrované sociální služby“. Vysvětluje takto soubor metod a přístupů, dosahujících kvalitnější koordinaci a efektivitu napříč různými službami, použitých za účelem zkvalitňování služeb pro jejich uživatele. Tyto přístupy by měly zahrnovat spolupráci, koordinaci, navazovaná partnerství, vzájemnou interní výpomoc mezi poskytovateli. Výše uvedené metody mají určitý žebříček hodnot, sestavený na základě specifických potřeb a aktuálních možností. Z praxe je ovšem evidentní, že nelze připravit program/projekt „na míru“ pro všechny zapojené subjekty integrace. (2007, str. 11)

2.1.7 Komunitní plánování sociálních služeb

Velmi oblíbenou moderní činností, ve které dochází k dialogu a vyjednávání mezi zřizovateli, poskytovateli a klienty sociálních služeb je zavádění procesu komunitního plánování sociálních služeb. Komunitní plánování Sedláková specifikuje jako metodu, prostřednictvím které jsou zpracovávány rozvojové materiály pro pestrou škálu oblastí veřejného života na úrovni obcí i krajů a prostřednictvím které dochází k posilování principů zastupitelské demokracie. Typickým atributem je právě kladení důrazu na participaci a zapojení všech, kterých se daná oblast týká. Výsledkem procesu komunitního plánování je pak zpravidla střednědobý strategický dokument – komunitní plán, který je následně přijat a podporován většinou účastníků procesu.

¹³ krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu

¹⁴ pozn.: azylové domy, kontaktní centra, noclehárny, terénní programy

(2008, str. 24) Průša uvádí, že přínosem takto sestaveného komunitního plánu by mělo být jeho přispění ke zvýšení místní a typové dostupnosti jednotlivých forem sociálních služeb, čímž by mělo docházet ke snížení rizika sociálního vyloučení zdravotně či jinak znevýhodněných skupin obyvatelstva. (2007, str. 82) Komunitního plánování je užíváno v zájmu zajištění dostatečné dostupnosti sociálních služeb, vytvoření nástrojů státu pro ovlivňování jejich dalšího vývoje, k nezbytnému zjišťování potřeb cílových skupin a hledání způsobu účinného uspokojování těchto potřeb za použití aktuálně dostupných zdrojů. (Průša, 2007, str. 81) Sedláková ve své publikaci Kvalita komunitního plánování sociálních služeb jmenuje tyto cíle výše zmiňované metody:

- možnost lidem účastnit se v demokratickém duchu rozhodování o důležitých otázkách, které se jich bezprostředně týkají,
- usnesení a rozhodnutí zodpovědných orgánů reflektují potřeby a vůli obyvatel dané obce nebo kraje,
- efektivní využitelnost dostupných zdrojů, nacházení nových zdrojů,
- přínos v podobě maximalizace užitku a spokojenosti všech aktérů procesu komunitního plánování. (2008, str. 25)

Průša prakticky definuje doporučený obsah komunitního plánování, konkrétně pak:

- popis a analýza stávajících zdrojů a potřeb, vč. ekonomických,
- strategie zjišťování a rozvoje sociálních služeb,
- povinnosti zúčastněných aktérů,
- způsob sledování a evaluace plnění plánu,
- možný způsob provedení změn v poskytování sociálních služeb. (2007, str. 71)

2.1.8 Financování sociální ochrany

Pod pojmem financování sociální ochrany si můžeme představit metody, kterými budou získány zdroje na úhradu očekávaných výdajů na:

- 1) dávky
- 2) služby
- 3) správní náklady (investiční a neinvestiční),

přičemž tyto náklady obecně finančně zabezpečuje stát, samospráva (kraj, obec), zaměstnavatelé, sponzoři, občané/klienti. (Tomeš, 2010, str. 355) U financování sociální ochrany by mělo platit pravidlo nižších správních nákladů než je určitý zlomek všech nákladů na financování

sociální ochrany – tento podíl je podstatným ukazatelem efektivity sociální politiky. Podstatným rysem financování veřejné sociální ochrany je přerozdělování v případě povinné nebo dobrovolné solidarity občanů, rovnost za stejných podmínek (stejná částka za stejně poskytované služby), efektivita sociálních činností, celková únosnost míry zatížení fyzické nebo právnické osoby převody, **dostupnost**, subsidiarita – kofinancování příp. grantové financování.

Dostupnost sociálních služeb – pokud nejsou k dispozici dostatečné věcné prostředky, kvalifikování odborníci případně jiné podmínky, které jsou nezbytné k realizaci konkrétní služby, nemůže dojít k její realizaci, navzdory dostupným finančním prostředkům žadatele. Dostupnost má tedy zásadní vliv na způsob a rozsah financování sociálních služeb. (Tomeš, 2002, str. 90 - 93)

2.1.9 Role samosprávných celků

Samosprávné celky (tedy kraje a obce České republiky) vystupují v prostředí sociálních služeb jako zřizovatelé příspěvkových organizací, poskytujících sociální služby, jako aktéři procesu plánování sociálních služeb (strategie, spolupráce s ostatními subjekty). Mají rovněž roli zprostředkovatele potřebných informací veřejnosti. Zákon pak v jednotlivých paragrafech vyjmenovává konkrétní činnosti samosprávných celků¹⁵:

§ 94 Obec:

- a) *zjišťuje potřeby poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na svém území,*
- b) *zajišťuje dostupnost informací o možnostech a způsobech poskytování sociálních služeb na svém území,*
- c) *spolupracuje s dalšími obcemi, kraji a s poskytovateli sociálních služeb při zprostředkování pomoci osobám, popřípadě zprostředkování kontaktu mezi poskytovatelem a osobou,*
- d) *může zpracovat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve spolupráci s krajem, poskytovateli sociálních služeb na území obce a za účasti osob, kterým jsou poskytovány sociální služby.*

¹⁵ níže jsou uvedeny kompletní výňatky z jednotlivých paragrafů Zákona

- e) *může zpracovat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve spolupráci s krajem, poskytovateli sociálních služeb na území obce a za účasti osob, kterým jsou poskytovány sociální služby,*
- f) *spolupracuje s krajem při přípravě a realizaci střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje; za tím účelem sděluje kraji informace o potřebách poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na území obce, o možnostech uspokojování těchto potřeb prostřednictvím sociálních služeb a o jejich dostupných zdrojích.*

§ 92 Obecní úřad obce s rozšířenou působností (přenesená působnost státní správy):

- a) *zajišťuje osobě, které není poskytována sociální služba, a je v takové situaci, kdy poskytnutí okamžité pomoci by ohrozilo její život nebo zdraví, poskytnutí sociální služby nebo jiné formy pomoci, a to v nezbytném rozsahu; místní příslušnost se řídí místem trvalého nebo hlášeného pobytu osoby,*
- b) *koordinuje poskytování sociálních služeb a poskytuje odborné sociální poradenství osobám ohroženým sociálním vyloučením z důvodu předchozí ústavní nebo ochranné výchovy nebo výkonu trestu, osobám, jejichž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby, a osobám, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností; přitom spolupracuje se zařízeními pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, s Vězeňskou službou České republiky, Probační a mediační službou České republiky, správními úřady a územními samosprávnými celky,*
- c) *na základě oznámení poskytovatele zdravotních služeb²⁵⁾ zjišťuje, zda je nezbytné poskytnout osobě umístěné ve zdravotnickém zařízení služby sociální péče a zprostředkovává možnost jejich poskytnutí; v případě, že nelze služby sociální péče osobě poskytnout, sděluje neprodleně tuto skutečnost poskytovateli zdravotních služeb, v jehož zdravotnickém zařízení je osoba umístěna,*
- d) *na území svého správního obvodu koordinuje poskytování sociálních služeb a realizuje činnosti sociální práce vedoucí k řešení nepříznivé sociální situace a k sociálnímu začleňování osob; přitom spolupracuje s krajskou pobočkou Úřadu práce a krajským úřadem.*

§ 95 Kraj

- a) *zjišťuje potřeby poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na svém území,*

- b) *zajišťuje dostupnost informací o možnostech a způsobech poskytování sociálních služeb na svém území,*
- c) *spolupracuje s obcemi, s dalšími kraji a s poskytovateli sociálních služeb při zprostředkování pomoci osobám, popřípadě zprostředkování kontaktu mezi poskytovatelem a osobou,*
- d) *zpracovává střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve spolupráci s obcemi na území kraje, se zástupci poskytovatelů sociálních služeb a se zástupci osob, kterým jsou poskytovány sociální služby, a informuje obce na území kraje o výsledcích zjištěných v procesu plánování; při zpracování plánu kraj přihlíží k informacím obce sděleným podle § 94 písm. e) a k údajům uvedeným v registru podle § 85 odst. 5,*
- e) *sleduje a vyhodnocuje plnění plánů rozvoje sociálních služeb za účasti zástupců obcí, zástupců poskytovatelů sociálních služeb a zástupců osob, kterým jsou sociální služby poskytovány,*
- f) *informuje ministerstvo o plnění plánů rozvoje sociálních služeb,*
- g) *zajišťuje dostupnost poskytování sociálních služeb na svém území v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb.*

Krajský úřad vykonává různé správní činnosti, vč. vedení registru poskytovatelů sociálních služeb, další činnosti jsou předmětem § 93 Zákona.

- a) *zajišťuje ve spolupráci s ostatními poskytovateli sociálních služeb a obecním úřadem obce s rozšířenou působností, příslušným podle místa hlášeného pobytu osob, poskytnutí sociálních služeb v případě, kdy poskytovatel sociálních služeb ukončil poskytování sociálních služeb z důvodu zrušení jeho registrace, pozbytí její platnosti, popřípadě z jiného důvodu, a osoby, kterým tento poskytovatel dosud poskytoval sociální služby, se nacházejí v bezprostředním ohrožení jejich práv a zájmů a nejsou schopny samy si zajistit pokračující poskytování sociálních služeb,*
- b) *koordinuje poskytování sociálních služeb osobám, jejichž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby; přitom spolupracuje s obecními úřady obcí s rozšířenou působností,*
- c) *na území svého správního obvodu koordinuje poskytování sociálních služeb a realizuje a koordinuje činnosti sociální práce vedoucí k řešení nepříznivé sociální situace a k sociálnímu začleňování osob.*

2.2 Rozvoj přeshraniční spolupráce a příhraničních regionů na česko-slovenské hranici

2.2.1 Hranice

Pro slovo hranice existuje mnoho definic, které jsou závislé na tom, ve které vědní disciplíně je právě použito. Z velmi obecného hlediska lze pojem „hranice“ specifikovat jako obvod určitého regionu/teritoria/plochy. Johnstonova definice představuje hranici jako čáru, která rozděluje prostorovou jednotku nebo skupinu od druhé. (1994, in: Rumpel et al., 2007) Pro Wilama jsou hranice linie nebo zóny (přičemž zonální charakteristiku představují např. hranice etnické), oddělující dva celky mající odlišnou kvalitu (např. regiony, fyzicko-geografické jednotky, administrativní jednotky, státní útvary apod.). Existence těchto linií pak může být teoretická (spádové oblasti) anebo právně či silově vymezená (státní útvary). Mezi hlavní typy hranic spadají hranice přírodní (jejich linii tvoří přírodní prvky krajiny) a hranice, které se pojí s činností člověka (etnické, jazykové, historické, politické). (Rumpel et al., 2007, str. 141-142)

Müller naopak rozlišuje hranice na geografické (teritoriální) a sociálně-psychologické (neboli mentální), které lze považovat za sociální konstrukty. Podoba teritoriálních hranic je například zeď, ostnaté dráty nebo jen výše popisovaná politicky vymezená linie. U druhého typu se jedná hlavně o sociální stereotypy, předsudky či komunikační bariéry. (Neuss et al., 2013, str. 11)

Pro účely této práce je pak třeba vymezit základní typy politických hranic, vzhledem k tomu že nejvíce inklinují k rozvoji přeshraniční spolupráce. Podle genetických faktorů definuje Dokoupil tyto typy politických hranic.:

- 1) Subsekventní (definovaná po diferenciaci sousedních teritorií – hranice se přizpůsobily obyvatelstvu a přírodě)
- 2) Antidecentní (definovaná před diferenciací daného území – obyvatelstvo se přizpůsobilo hranicím)
- 3) Překrývající (původní teritorium bylo překryto na základě politických opatření)
- 4) Reliktní (nyní již neexistují, ale stále jsou patrné známky předchozí existence hranice), (in: Balej, Jeřábek, 2002)

Z pohledu těchto čtyř typů česko-slovenské pomezí nejvíce inklinuje k subsekventnímu typu, kdy vznik suverénních států a s tím spojené vymezení státních hranic korespondovalo s dřívějším uspořádáním předchozí existence hraničních regionů. (Global politics, ©2004)

Hranice ČR – SR vedou po historické rakousko – uherské hranici a jsou definovány ve hraniční smlouvě ze 4. 1. 1996 (platnost od 25. 7. 1997). (Univerzita Palackého, ©2014)

Wilam definuje státní hranici jako smluvně stanovenou linii (zachycenou na mapách a vyznačenou v terénu), oddělující území jednoho samostatného státu od jiného nebo od oblasti, která není pod vlivem jiného samostatného státu. (Rumpel et al., 2007, 142)

2.2.2 Pohraničí a příhraniční regiony

Oblast pohraničí může být definována jako území, které „navazuje na hraniční linii, vykazuje vazby se sousedním státem, je dostupné pro denní přeshraniční dojížděku za prací, nabízí speciální služby pro obyvatele z druhé strany hranice a vykazuje identifikaci jeho obyvatel s příhraničním prostorem jako takovým.“ (Jeřábek, Dokoupil, Havlíček, 2004, str. 176)

Wilam označuje příhraniční okrajové území za jednu ze tří základních oblastí politické hranice¹⁶, která je územně blízká hraniční linii a může být definována individuálně pro každé pohraničí (pro specifičnost místních podmínek či historických událostí). V minulosti by se jako příhraniční okrajové území dal označit například středověký hraniční hvozď. V moderní době jsou tyto hranice určovány na základě mírových dohod nebo prostřednictvím použití síly. (Rumpel et al., 2007, 142)

Příhraniční prostor tedy tvoří území, které se sestává ze dvou příhraničních regionů rozdělených hranicí, ať už z administrativního nebo národního pohledu. Ačkoliv tato linie od sebe odděluje dvě struktury, je nutno vnímat pohraničí také jako oboustranně prostupnou zónu. Míra prostupnosti je pak ovlivňována podle úrovně navozené přeshraniční spolupráce či poskytnutých intervencí. (Jeřábek, Dokoupil, Havlíček, 2004, str. 177) Mezi nejvýznamnější znaky identity pohraničí Jeřábek řadí geometrickou periferii, zároveň označuje toto území jako takové, kde se prolínají různá etnika a ekonomické systémy, je zde nižší frekvence spojení se střediskovými oblastmi státu a centrum prostoru příhraničí tvoří samotná hraniční linie. Přičemž míru periferie příhraničního území navozuje charakter hranice, kdy při odstraňování bariér hranic státu dochází k rozvoji polarizace území. oproti tomu nárůst má efekt opačný – tedy zvyšování perifernosti příhraničních oblastí ze socioekonomického pohledu. (in: Zich, 2005, str. 11-13)

¹⁶ další dvě jsou hraniční linie (oddělení dvou státních úz. celků) a hraniční zóna (území, které vykazuje rozdílná kritéria než zbylá plocha hranicí vymezeného území státu)

Pro Českou republiku pak pohraničí představují administrativně vymezená území (bývalých) okresů, která se dělí o státní hranici s Německem, Polskem, Rakouskem nebo Slovenskem, což je každý kraj České republiky, vyjma kraje Středočeského a Vysočina (Neuss et al., 2013, str. 33)

2.2.3 Přeshraniční spolupráce, euroregiony

Postavení příhraničního regionu se odvíjí od jeho polohy v hierarchickém systému dílčích hierarchií, přičemž polarita přeshraniční spolupráce závisí na míře ekonomické vyspělosti sousedních regionů. (Zich, 2005, str. 10) V případě přeshraniční spolupráce jde zejména o aktivní účast obyvatel či jejich skupin na vytváření společných hodnot, potažmo na etablování přeshraničního společenství. Tato činnost může být institucionalizovaná (partnerství obcí, regionů atd.) či neinstitutionalizovaná (založená na vzájemném poznávání, získávání důvěry a vzájemném pochopení). Přeshraniční aktivity mají snahu minimalizovat roli státní hranice, potlačit orientaci příhraničních obcí a regionů směrem do vnitrozemí, odstraňovat asymetrii z obou stran hranice. (Neuss et al., 2013, str. 34) Základním stavebním kamenem pro oboustranně orientované přeshraniční vztahy je „rozšíření a doplnění sortimentu zboží a služeb v sousedících regionech, poznání přírodního či kulturního potenciálu sousedního regionu s cílem udržování dobrého sousedství na bázi zdravé konkurence, s cílem přeshraniční spolupráce a regionálního rozvoje.“ (Zich, 2005, str. 10) Z důvodu vyšších sociálních, kulturních či jazykových kompetencí lze častěji nalézt aktivní nositele přeshraniční spolupráce právě ve vyšších sociálních sférách. Tyto atributy jsou pro nositele přeshraniční spolupráce velmi důležité, protože je navozována v heterogenním prostředí, ve kterých figurují rozdílné právní systémy, legislativa, jsou patrné bariéry na bázi ekonomiky nebo odlišná akulturace. (Neuss et al., 2013, str. 34)

Česká republika se zapojuje na poli regionálního rozvoje, přeshraniční spolupráce, národního a nadnárodního partnerství již od 90. let 20. století. Jako základní předpoklad pro efektivní a koordinované činnosti v pohraničí je institucionalizace přeshraniční spolupráce, přičemž se na tvorbě této spolupráce na místní úrovni podílí mnoho aktérů. Velmi podstatnou je pak zpětná vazba na úrovni (euro)regionální a lokální (místní). (Zich, 2005, str. 18-19)

Novotný považuje vazby na česko-slovenské hranici za stabilnější a intenzivnější. Tento fakt může být dát i tím, že se jedná o jednu z novějších hranic v Evropě. Popisuje tuto hranici jako

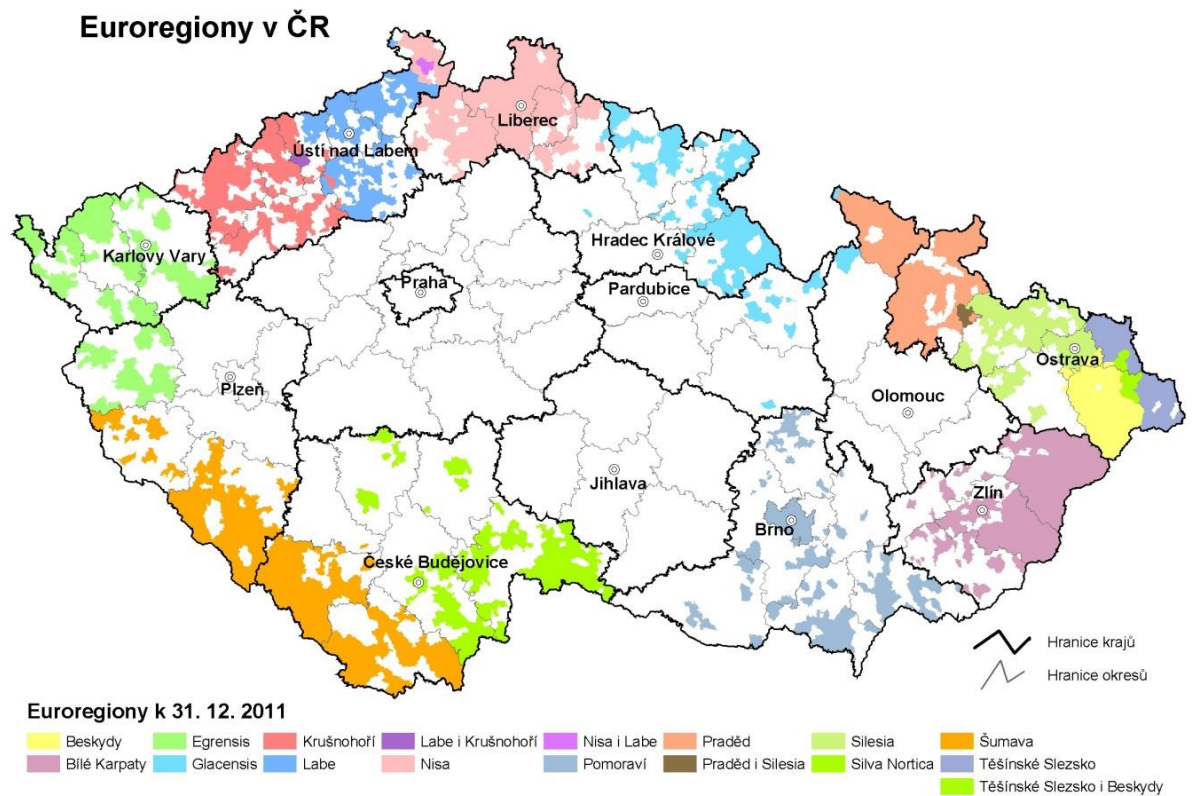
velmi marginalizovanou¹⁷ (vzhledem k horší průchodnosti a členitosti terénu a periferizaci od centra státu) i navzdory členství obou zemí v EU. (Neuss et al., 2013, str. 35)

Z pohledu spolupráce municipalit lze pozorovat jistou souvislost na vzdálenosti obce od hranic. Tady většinou platí, že čím dále je obec od hranice, tím je menší zájem obecních zastupitelstev o přeshraniční spolupráci. Pokud se jedná o větší vzdálenost, probíhá spolupráce spíše na úrovni měst a větších obcí. Diskutabilní je otázka, zda je přínosnější přímá spolupráce obcí či jejich zastoupení v prostředí euroregionu a jeho role.

Hájek a Novosák definují region z právního hlediska jako: „*sdržení obcí na každé straně hranice, které uzavírají dohodu o spolupráci s vytvořením společných orgánů, a to na základě mezivládní dohody*. Hovoří také o tom, že euroregion nedisponuje právní subjektivitou na rozdíl od ESÚS¹⁸. (2010, str. 120) Euroregion je pro přeshraniční spolupráci velmi významným a většinou představitelů místních samospráv doceňovaným prvkem, předně v projektové oblasti. I mezi euroregiony lze pozorovat značnou diferenciaci v činnostech a zaměření a taktéž lze diskutovat dostatečnost využití jejich role na poli přeshraniční spolupráce. (Zich, 2007, str. 70) Centrum pro regionální rozvoj České republiky (kontrolní orgán přeshraniční spolupráce) zmiňuje na svých webových stránkách euroregiony jako důležitý článek přeshraniční spolupráce v České republice. Jednou z jejich hlavních rolí je správa fondů určených pro projekty menšího finančního objemu na dané části území příslušného operačního programu přeshraniční spolupráce. Těmito fondy jsou nejčastěji podporovány zejména projekty řešící direktivní komunikaci a vzájemnou kooperaci obyvatel příhraničních destinací. V ČR se nachází celkem 17 Euroregionů, které spravují přidělené programové území, právě prostřednictvím určeného fondu malých projektů. (Centrum pro regionální rozvoj ČR, ©2010) Zapojení Euroregionů do programů přeshraniční spolupráce pro programové období 2007 – 2013 je následující:

¹⁷ Slovník cizích slov označuje toto slovo jinak jako okrajovou, diskriminovanou, osamocenou

¹⁸ Evropské seskupení pro územní spolupráci

Obrázek 2: Mapa euroregionů v prostředí ČR Zdroj: (Český statistický úřad, ©2013)

Přeshraniční spolupráce ČR – Sasko: Euroregion Nisa – Nysa, Euroregion Labe, Euroregion Krušnohoří, Euroregion Egrensis

Přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko: Euroregion Egrensis, Euroregion Šumava,

Přeshraniční spolupráce ČR – Rakousko: Euroregion Silva Nortica, Sdružení obcí Vysočiny Sdružení obcí a měst Jižní Moravy (Euroregion Pomoraví)

Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko: Euroregion Bílé – Biele Karpaty

Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko: Euroregion Beskydy – Beskydy, Regionální sdružení pro česko-polskou spolupráci Těšínského Slezska - Śląsk Cieszyński, Euroregion Silesia, Euroregion Praděd – Pradziad, Euroregion Glacensis, Euroregion Nisa – Nysa (Centrum pro regionální rozvoj ČR, ©2010)

2.3 Sociálně-demografická analýza

Sociálně demografická analýza je jedním ze způsobů, jehož prostřednictvím je možné odhadnout potřebnost sociálních služeb na daném území, případně predikovat míru potřebnosti i do

budoucná. (Matoušek, 2007, str. 108) V 80. letech 20. století se objevil pokus o hodnocení vývoje sociálních služeb na daném území prostřednictvím tzv. „návrhů úrovně normativů vybavenosti jednotlivých regionů službami sociální péče“ – z důvodu obav z nadměrného permanentního zatížení státního rozpočtu nebyly nikdy zavedeny do praxe. Avšak úplně nevymizely, fungují spíše jako orientační nástroje pro hodnocení dlouhodobých trendů – jejich prostřednictvím lze poskytnout srovnatelný pohled na kvantitativní úroveň sociálních služeb v jednotlivých územních celcích. (Průša, Ekonomie, str. 51) Matoušek pak rozděluje normativy do následujících typů:

- 1) Odhad velikosti cílové skupiny ve vztahu k populaci daného území
- 2) Doporučení vybavenosti území určitým typem sociálních služeb ve vztahu k počtu obyvatel daného území
- 3) Návrh regionální distribuce sociálních služeb ve vztahu ke správnému členění státu (2007, str. 108 – 109)

V případě potřeby navržení optimální sítě sociálních služeb by se aktéři měli opírat kromě normativů rovněž i o sociální analýzu obce, příp. regionu.

Koncepce politiky sociálních služeb by měla umět formulovat konkrétní sociální kvality území, kterých má být dosaženo. Konkrétně pak princip „přítomnosti služeb“, „dostupnosti služeb“, „návaznosti služeb“, „informovanosti občanů“, „kvality výkonu služeb“ a v neposlední řadě „ekonomické efektivity“, přičemž je kladen akcent na rovnoměrný přístup občanů a dáno doporučení vycházet z již navrženého modelu optimálního uspořádání sociálních služeb.

Hodnocení rozsahu poskytovaných sociálních služeb je nutno vzít v potaz jednotlivé odlišnosti v rámci regionu jako je například:

- míra urbanizace,
- věková, kvalifikační, profesní a sociální struktura obyvatelstva daného území
- struktura osídlení jednotlivých územních celků, velikost obcí
- míra realizace tradičních funkcí rodiny v péči o staré občany
- nejružnější sociologické změny probíhající ve společnosti – rozpad vícegeneračního soužití rodin (Průša, str. 51)
- prognóza vývoje obyvatel podle věkových kategorií,
- zaměstnanost vč. odvětvové struktury,
- pracovní síla,
- věková struktura zaměstnaných,

- mzdy,
- cizinci na trhu práce,
- registrovaná míra nezaměstnanosti a počet nezaměstnaných,
- volná pracovní místa,
- struktura uchazečů o zaměstnání,
- mikroregiony (okresy) ohrožené vývojem nezaměstnanosti,
- příjmy rodin (nominální příjmy domácností, mzdy)
- sociální příjmy (dávky důchodového pojištění, dávky státní sociální podpory, dávky sociální péče, hmotné zabezpečení v nezaměstnanosti). (Matoušek, 2007, str. 111 - 112)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 ANALÝZA DOSTUPNOSTI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB NA ÚZEMÍ EUROREGIONU BÍLÉ – BIELE KARPATY

3.1 Euroregion Bílé – Biele Karpaty

Obrázek 3: Mapa Euroregionu

Zdroj: AoEBR, ©2014

Rozloha Euroregionu činí 8.466 km² a území kopíruje administrativní vymezení území Trenčínského samosprávného kraje a Zlínského kraje. (Hustáková et al., 2010 str. 91) K 31.12.2012 žilo na území Euroregionu celkem 1.179.458 obyvatel, což je o 10 535 méně než k 31.12.2009 a o 38.495 méně než v roce vzniku Euroregionu (rok 2000). Již z tohoto prvního údaje je patrný jeden z hlavních rozvojových problémů území – **konstantní úbytek obyvatelstva v regionu**. Podrobnější statistické údaje jsou dále rozebrány v kapitole 3.2 a 3.3 prostřednictvím sociodemografických analýz obou krajů.

3.1.1 Historie vzniku Euroregionu Bílé – Biele Karpaty

Vzniku samotného euroregionu předcházela tři setkání potenciálních zakladatelů. Nejzdlouhavější fází samotného zakládání bylo sjednocování představ a očekávání jednotlivých zakladatelů o tom, jak by samotné sdružení mělo vypadat, co by mělo regionu přinést a jak by mělo naplňovat základní principy přeshraniční spolupráce. Byla zpracována analýza současného stavu

přeshraniční spolupráce (rok 1999)¹⁹, jejíž výstupy potvrdily pevné základy na tomto poli a zároveň také potřebu tuto spolupráci zdokonalit po stránce kvalitativní. Aby byly splněny požadavky na zakládající organizace na obou stranách hranice – „národní subjekty“ – bylo v Deklaraci o spolupráci²⁰ odsouhlaseno, že dojde na obou stranách hranice k založení a registraci sdružení právnických osob, které pak vytvoří společné – nadnárodní sdružení, stanovy a registraci euroregionu. Vznikla tedy dvě sdružení právnických osob - Regiön Biele Karpaty byl na Krajskom úrade v Trenčine zaregistrován 28. 12. 1999 (10 zakládajících subjektů) a Region Bílé Karpaty byl na Okresním úradě ve Zlíně registrován 16. 7. 2000 (s 13 zakladatelskými subjekty). Zástupci obou těchto sdružení právnických osob pak 30. 7. 2000 podepsala Zakladatelskou smlouvu přeshraničního sdružení Euroregionu Bílé-Biele Karpaty (dále „ER BBK“, případně „Euroregion“), které bylo posléze registrováno na Krajskom úrade v Trenčine, se sídlem v Trenčine. K finálnímu přijetí ER BBK došlo na Valném shromáždění Asociace evropských příhraničních regionů v řeckém Drama, dne 18. 10. 2000. (Hustáková et al., 2010, str. 55-59)

3.1.2 Funkční struktury Euroregionu

Členskou základnu Euroregionu tvoří celkem 26 organizací (viz. Příloha PI) z obou stran česko-slovenské hranice. Nejvyšším orgánem sdružení je Valné shromáždění ER BBK, konající se jednou ročně střídavě v ČR a v SR. Předseda Euroregionu je z té strany hranice, kde se nachází sídlo a sekretariát ER BBK (tedy slovenské) a místopředseda je z ČR. Oba statutární zástupci řídí dvanáctičlennou Správní radu Euroregionu, která zasedá několikrát do roka za účelem přípravy Valného shromáždění, řešení všech úrovní přeshraničních problémů (vlastní, regionální, mezivládní, Evropského společenství). Zasedání Správní rady se účastní i členové Dozorčí rady. Nejvýkonnější strukturou ER BBK je osmičlenná Pracovní skupina Správní rady – mezi jejíž kompetence patří příprava přeshraničních kulatých stolů a konferencí, příprava společných projektů, podkladů pro prezentaci a propagaci sdružení navenek. Písemným podkladem pro tuto spolupráci je pak Společný programový dokument Euroregionu Bílé-Biele Karpaty o přeshraniční spolupráci – v současné době se připravuje již jeho 3. verze.²¹ Záměrem tohoto programového dokumentu je tak poukázat na možnosti dalšího rozvoje prostřednictvím stanovení

¹⁹ v oblasti veřejné správy, podnikatelský i nevládní neziskový sektor

²⁰ podepsána 8. 10. 1999 ve Starém Hrozenkově

²¹ 1. verze: 2001 – 2006, 2. verze: 2007-2013 a plánovaná 3. verze 2014 - 2020

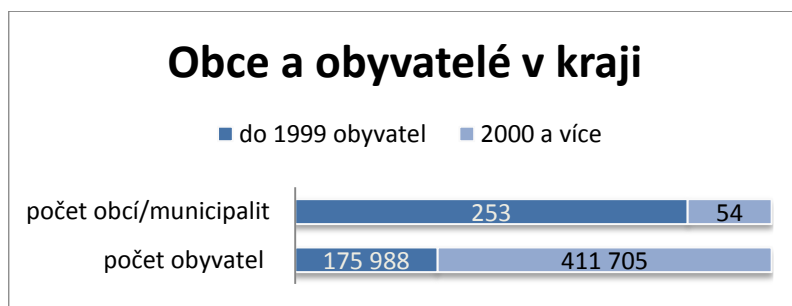
strategických os, priorit a opatření a přispět také k získávání finančních prostředků pro rozvoj území. (Hustáková et al., 2010, str. 59-61)

3.1.3 Geografický popis území ER BBK

Euroregion se rozkládá v oblasti západních Karpat, na východě uzavírán Považským Inovcem, Strážovskými a Súľovskými vrchy, na západě tvoří hranici pahorkatina Chřiby. Osu tohoto území tvoří právě pásmo Bílých a Bielych Karpat. Krajina má rozmanitý a členitý povrch, přičemž je patrné nízké zastoupení nížin na slovenské straně (část Podunajské nížiny), na české straně se rovinatá oblast nachází v povodí řeky Moravy. Pohoří Bielych Karpát a Javorníků zahrnuje rovněž tolik typická vápencová skaliska. Na české straně (v Bílých Karpatech) jsou tato skaliska pískovcová. Územím prochází tři hlavní vodní toky – řeka Morava (západní část), Váh (centrální část), Nitra (východní část ER BBK) a nachází se zde rovněž i několik míst s léčivými prameny s nadregionálním významem. (Lišková, Hustáková et al., 2010, str. 11)

3.2 Sociodemografická analýza Zlínského kraje

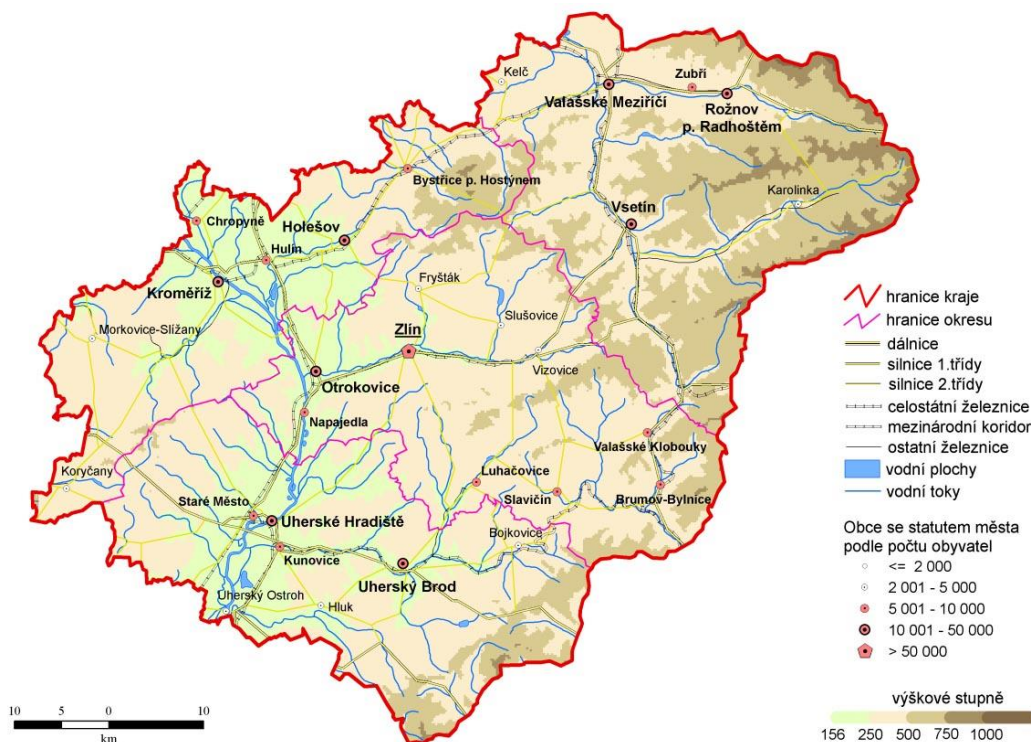
K ustanovení Zlínského kraje došlo k 1. 1. 2000, na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, (Zlínský kraj, ©2013a) prostřednictvím sloučení okresů Zlín, Uherské Hradiště, Kroměříž, a Vsetín. Svou rozlohou 3 963 km² je 4. nejmenším krajem České republiky. Zlínský kraj má celkem 586.299²² obyvatel. Nachází se v něm celkem 307 obcí, z toho 30 měst. (Zlínský kraj, ©2013b) Největší z municipalit je statutární město Zlín, které mělo k 31. 12. 2012 celkem 75 555 obyvatel, naopak nejmenší je obec Hostějov (okres UH) s 38 obyvateli.

Graf 1: Počet obcí a obyvatel v kraji v roce 2012

Zdroj: Český statistický úřad, ©2014; vlastní zpracování

²² Veškeré statistické údaje kapitoly 2.2.2 a 2.2.3 jsou z 31.12.2012, není-li uvedeno jinak.

Obrázek 4: Mapa Zlínského kraje Zdroj: (Český statistický úřad, ©2014)

Z výše uvedeného grafu č. 1 je patrné, že cca 30 % všech obyvatel Zlínského kraje žije v obcích do 1999 obyvatel. Tento fakt má souvislost s předchozím historickým vývojem území a s diferenciací obcí.

Průměrný věk obyvatel Zlínského kraje je 41,7 let, což je o 0,4 roku více než průměrný věk všech obyvatel ČR. V porovnání věkové struktury obyvatel Zlínského kraje je tato skutečnost patrná i z ukazatele počtu obyvatel v poproduktivním věku:

Tabulka 1: Vývoj věkové struktury obyvatel ZLK v kraji v letech 2008 - 2012²³

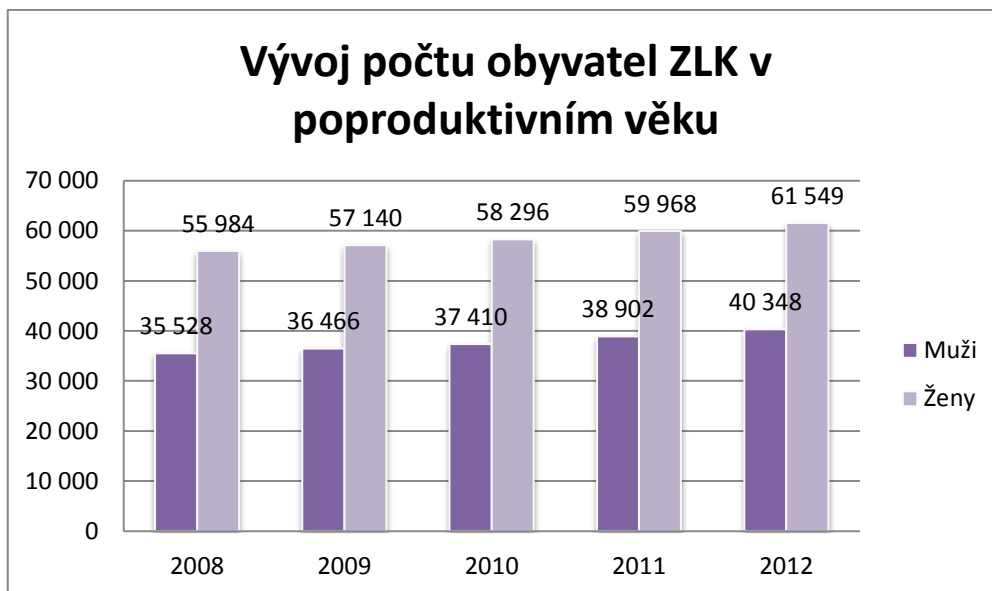
Rok	Předproduktivní věk	Produktivní věk	Poproduktivní věk	Počet obyvatel celkem
2008	82 609	417 291	91 512	591 412
2009	82 375	415 061	93 606	591 042
2010	82 751	411 904	95 706	590 361
2011	83 903	406 257	98 870	589 030
2012	84 163	401 633	101 897	587 693

Zdroj: Český statistický úřad, ©2014; vlastní zpracování

Ve Zlínském kraji je střednědobým trendem nárůst počtu předproduktivních a poproduktivních obyvatel, přičemž převažující složkou z těchto dvou jsou obyvatelé poproduktivní. Z výše uvedeného je nutno uvést velmi zajímavý „skok“ mezi lety 2011 – 2012 u obyvatel v produktivním

²³ Předproduktivní věk: 0 -14 let, produktivní věk: 15 – 64 let, poproduktivní: 65 a více

a poproduktivním věku. Kvantitativně je tento úbytek produktivních obyvatel vyčíslen na 4.624 osob, přičemž přibylo 3.027 obyvatel poproduktivního věku. V následujícím grafu je představeno rozdělení ukazatele počtu obyvatel v poproduktivním věku dle pohlaví. V dané věkové skupině převažují spíše ženy, jejich podíl činí cca 63 – 65 % počtu poproduktivních obyvatel ve všech zkoumaných letech.

Graf 2: Vývoj počtu obyvatel v poproduktivním věku v letech 2008 – 2012

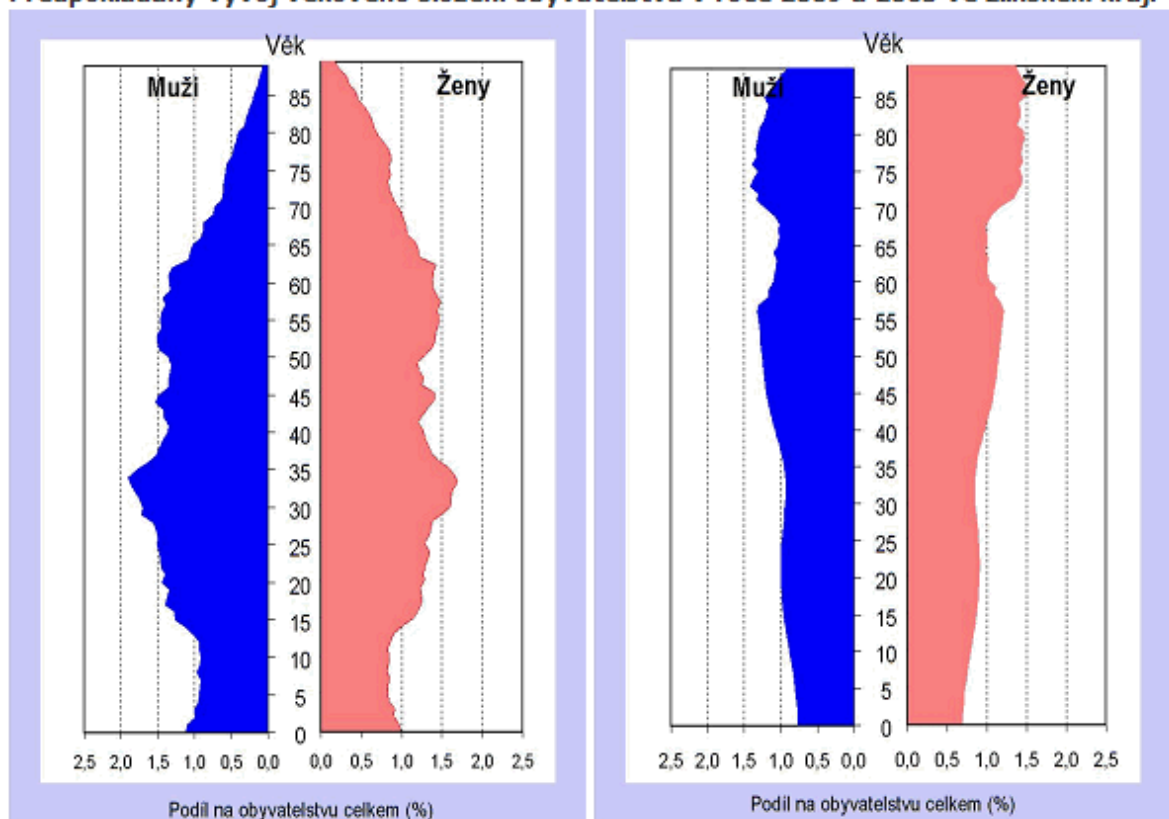
Zdroj: Český statistický úřad, ©2014; vlastní zpracování

Celkový přírůstek počtu obyvatel ve Zlínském kraji zaznamenává od roku 2008 negativní trend, tedy se jedná o úbytek a jeho nejaktuálnější číslo je – 1 337 obyvatel (rok 2012), přičemž ze statistických záznamů je patrné, že každý rok toto číslo nabývá záporných hodnot cca o 300 obyvatel více.

Alarmující predikce ČSÚ

Demografická projekce do roku 2065 pouze potvrzuje pokračování tohoto trendu a neočekává žádné výrazné změny. Tedy největším problémem v kraji z demografického pohledu bude zřejmě stále zvyšující se počet obyvatel v poproduktivním věku, nárůst průměrného věku obyvatel, poroste rovněž i index ekonomického zatížení, index ekonomického stáří a další ukazatele, pojící se s touto problematikou. Nutno poznamenat, že tuto otázku neřeší pouze Zlínský (nebo jak bude i níže patrné Trenčinský kraj), ale že tato otázka je alarmující pro celou Českou i Slovenskou republiku, potažmo Evropu jako celek. (Český statistický úřad, ©2010)

Předpokládaný vývoj věkového složení obyvatelstva v roce 2009 a 2065 ve Zlínském kraji

Obrázek 5: Srovnání vývoje věkového složení obyvatelstva ZLK v letech 2009 a 2065

Zdroj: Český statistický úřad, ©2010

Na konci roku 2013 bylo ve statistickém Registru ekonomických subjektů evidováno celkem 138 197 organizací²⁴, což je o 72 subjektů méně, než k 31. 12. 2012, kdy z celkového počtu 138 269 organizací tvořily 81 % fyzické osoby. (Český statistický úřad, ©2014)

Podle výběrového šetření pracovních sil bylo v roce 2012 v kraji zaměstnáno 268,8 tis. osob, z toho nejvíce 36 % (96,9 tis.) ve zpracovatelském průmyslu. Úřady práce v kraji registrovaly ke konci roku 2012 celkem 32 100 uchazečů o zaměstnání. Nezaměstnaných osob bylo 21, 3 tis., přičemž obecná míra nezaměstnanosti dosahovala ve 3. čtvrtletí roku 2013 celkem 7,2 % (ČR 8,6 % k 28. 2. 2014) Průměrná hrubá měsíční mzda dosáhla v roce 2012 částky 22.881,- Kč. (Český statistický úřad, ©2014)

Ve školním roce 2012/2013 navštěvovalo mateřské školy v kraji celkem 19 989 dětí, základní školy 46 183 žáků, střední školy 26 861 studentů a vysoké školy celkem navštěvovalo 22 269 studentů, kteří měli státní občanství ČR. (Český statistický úřad, ©2014)

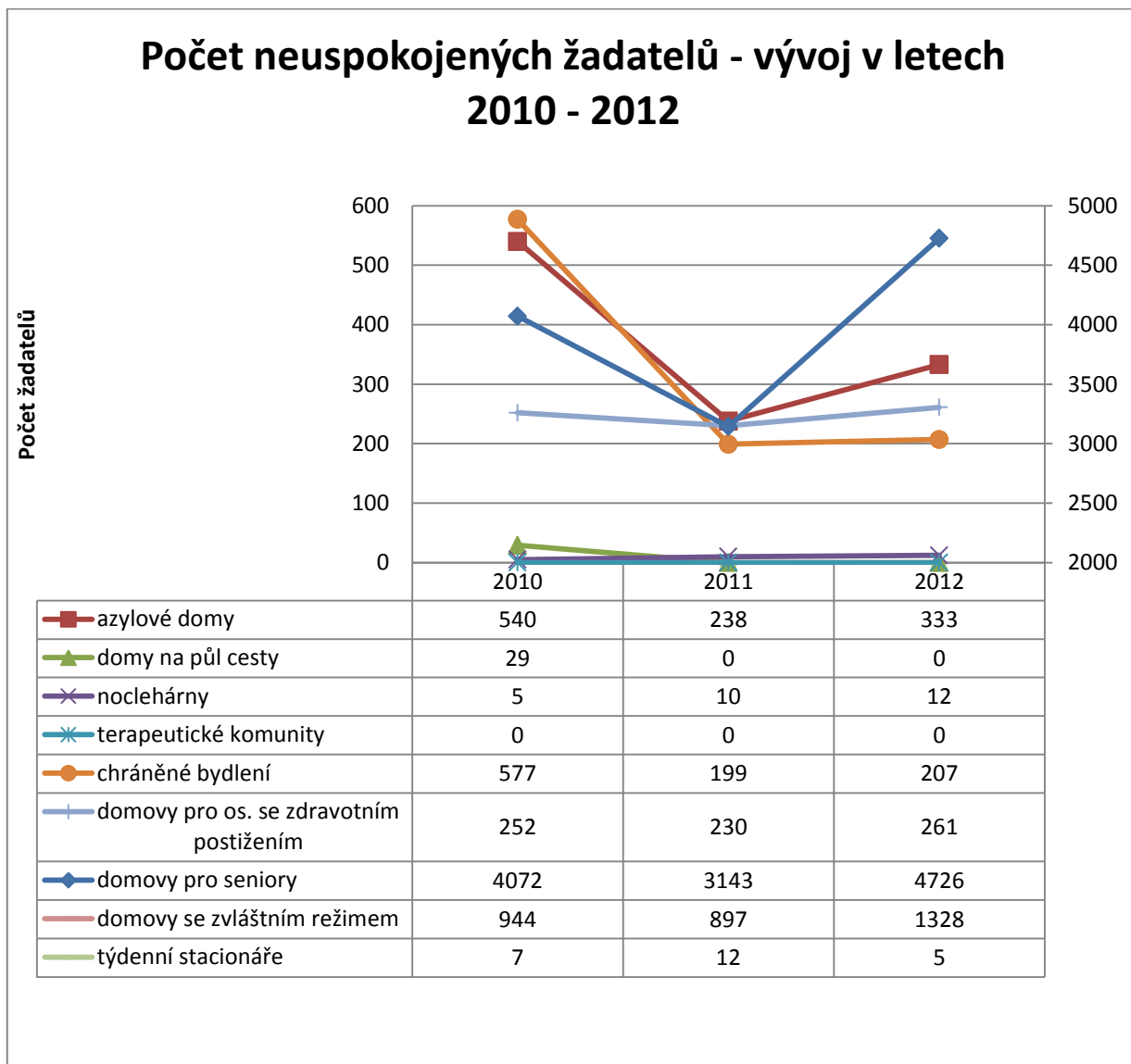
Ke konci roku 2012 žilo ve Zlínském kraji celkem 168 444 příjemců důchodu, kdy v případě 98 002 příjemců se jednalo o starobní důchodce. Průměrná měsíční výše důchodů činila 10.283,- Kč, u starobních důchodů bylo průměrně měsíčně jeho příjemcům vypláceno 10.546,- Kč. Průměrný věk starobních důchodců byl stanoven na 69 let, ostatní příjemci důchodu měli v průměru 66 let. (Český statistický úřad, ©2014)

Sociálních zařízení bylo ve Zlínském kraji k 31. 12. 2012 evidováno celkem 199 (5497 míst), z toho:

- 36 domovů pro seniory (2 769 míst),
- 20 denních stacionářů (109 míst),
- 8 týdenních stacionářů (60 míst),
- 18 domovů pro osoby se zdravotním postižením (1 155 míst) a
- 117 ostatních zařízení se sociálními službami (1 404 míst). (Český statistický úřad, ©2014)

²⁴ aktualizováno daty z Registru ekonomických subjektů

Navzdory tomu evidovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí celkem 6872 neuspokojených žádostí o poskytnutí sociální služby v zařízeních. (Český statistický úřad, ©2014) Vývoj počtu neuspokojených žadatelů v posledních letech rozdělení je předmětem následujícího grafu:

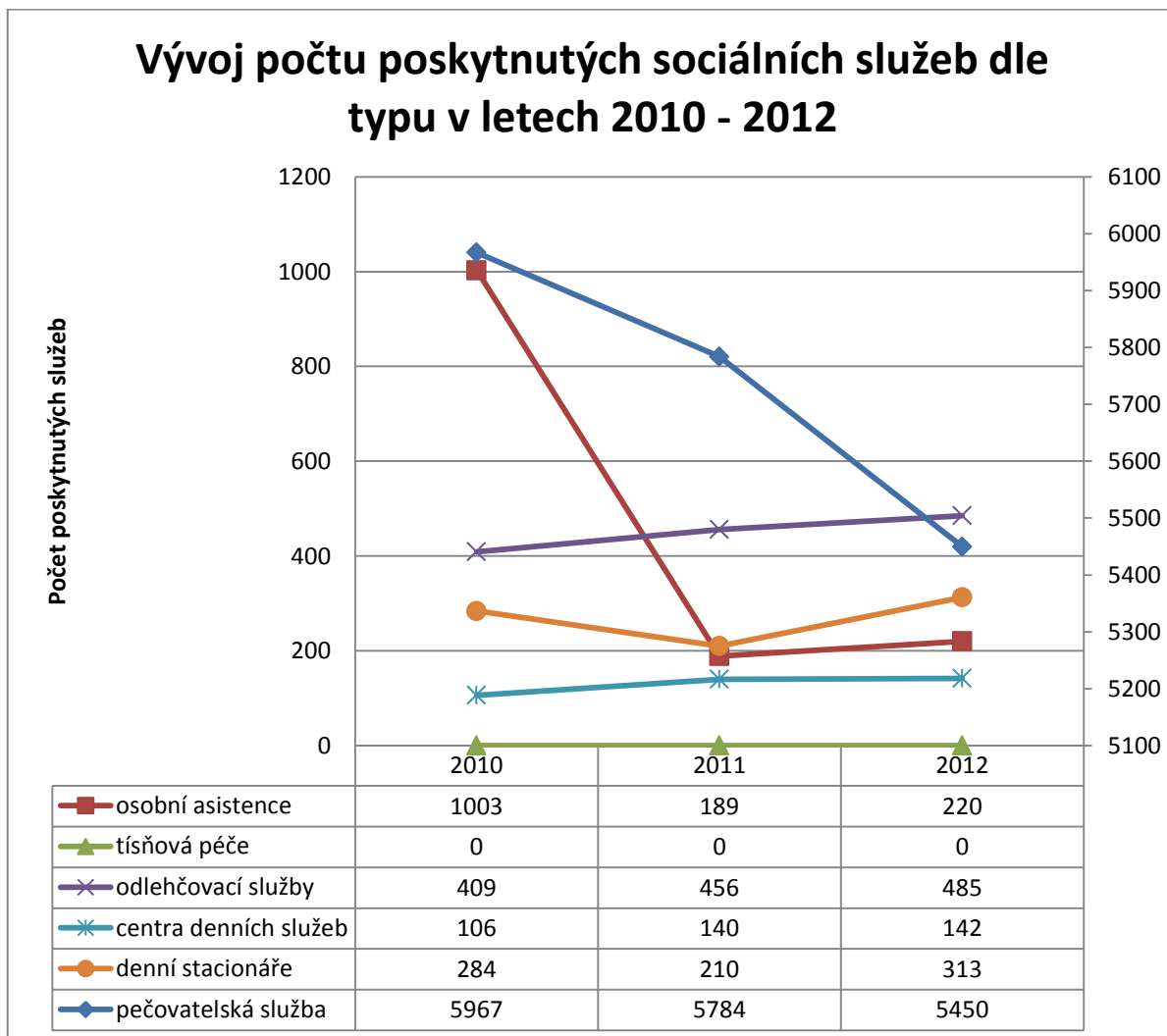
Graf 3: Vývoj počtu žadatelů o poskytnutí sociálních služeb v letech 2010 – 2012

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Pro výše uvedený graf je nutné použít dvě osy Y, vzhledem k rozsahu a diferencím mezi počty žadatelů jednotlivých typů sociálních služeb. V souvislosti s výše popsáním trendem zvyšujícího se počtu obyvatel v poproduktivním věku, je nejvyšší poptávka a zároveň nejvyšší počet neuspokojených žadatelů v domovech pro seniory. Zajímavostí tohoto grafu je také to, že ačkoliv mezi lety 2010 – 2011 počet neuspokojených žádostí klesal, v následujícím roce je to naopak.

Pro doplnění přehledu poptávky po sociálních službách uvádím níže další graf.

Sociální služby byly v roce 2012 poskytnuty celkem 6610 osobám, jejich rozdělení a vývoj počtu klientů jednotlivých sociálních služeb jsou předmětem následujícího grafu:

Graf 4: Vývoj počtu poskytnutých sociálních služeb dle typu v letech 2010 – 2012

Zdroj: Český statistický úřad, ©2014

Z výše uvedeného grafu je patrné, že nejvíce poptávanou a také poskytnutou byla právě pečovatelská služba, což souvisí i s vysokým počtem neuspokojených žadatelů z Grafu č. 3. Ve vývojovém grafu je statisticky zajímavým údajem prudký pokles poptávky po službách typu osobní asistence mezi lety 2010 – 2011. Trendy vývoje jsou u jednotlivých typů služeb rozdílné, např. denní stacionáře v roce 2012 zaznamenaly nárůst poskytnutých služeb klientům o 103, vzhledem k údajům z roku 2011.

Výdaje na sociální služby ve Zlínském kraji činily v roce 2012 174, 670 tis. Kč. V níže uvedené tabulce jsou rozepsány částky výdajů za jednotlivé typy sociálních služeb za rok v tis. Kč.

Tabulka 2: Výdaje na sociální služby v tis. Kč

Typ sociální služby	ROK		
	2010	2011	2012
pečovatelská služba	104 490	105 359	106 254
osobní asistence	14 341	14 749	15 892
tísňová péče	0	0	0
odlehčovací služby	15 517	17 826	16 440
centra denních služeb	10 917	10 869	8 642
denní stacionáře	25 754	26 804	27 442

Zdroj: Český statistický úřad, ©2014, vlastní zpracování

Ze všech tří srovnání vychází jako nejvíce frekventovaná **pečovatelská služba**, jejíž hlavní částí je péče o občany v domovech pro seniory, rovněž se jedná o nejčastěji zamítanou sociální službu ze stran poskytovatelů. Tento trend lze připočíst jednak nedostatečnému množství etablovaných sociálních zařízení v daném regionu, a tedy i nízkému počtu možných míst a na druhou stranu zvyšujícímu se trendu nárůstu počtu obyvatel v poproduktivním věku v regionu (kteří tvoří největší složku mezi klienty pečovatelských služeb) což je patrné z tab. č. 1.

3.3 Sociodemografická analýza Trenčínského kraje

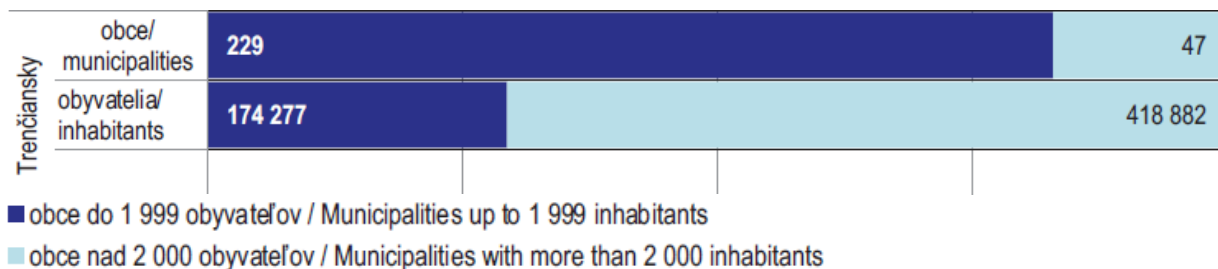
Trenčínský kraj byl založen na základě zákona č. 221/1996 Z.z., o územnom a správnom usporiadání SR, který vstoupil v platnost 24. 7. 1996. Dále pak vstoupil v platnost zákon č. 302/2001 Z. z., o samosprávných krajoch, který zapříčinil zřízení osmi samosprávných krajů, které jsou stejné jako předcházející územně-správním členěním. Z původního „Trenčínského kraje“ vznikl k 1.1.2002 Trenčiansky samosprávny kraj, kde jsou předseda a poslanci voleni v občany v přímých volbách. Sestává se celkem z 9 okresů: Bánovce nad Bebravou, Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Partizánske, Považská Bystrica, Prievidza, Púchov a Trenčín. (Trenčiansky samosprávny kraj, ©2014)

Obrázek 6: Mapa Trenčianskeho samosprávneho kraja

Zdroj: (Trenčiansky samosprávny kraj, ©2014)

Svou rozlohou 4502 km² se řadí mezi menší kraje Slovenské republiky a tvoří 9,2 % celkového území státu. Počet obyvatel činil k 31.12.2012 celkem 593 159, přičemž nejvíce z nich – 137 380 (23 %) žilo v okrese Prievidza. V kraji se nachází celkem 276 obcí, z toho 18 měst, ve kterých žije celkem 332 790 obyvatel). Největším z měst je krajské město Trenčín, které mělo k 31. 12. 2012 celkem 55 833 obyvatel, nejmenším je město Trenčianské Teplice s 4 151 obyvateli (k 31.12.2012). S rozsáhlou geografickou členitostí regionu úzce souvisí také rozdělení celkového počtu obyvatel na obyvatele obcí do 1999 obyvatel a nad 2000 obyvatel.

Obrázek 7: Obce a obyvatelé v kraji

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, ©2014

Průměrný věk obyvatel Trenčianskeho samosprávneho kraja je 40,68 let, což je o 1,36 roku více než průměrný věk všech obyvatel Slovenské republiky.

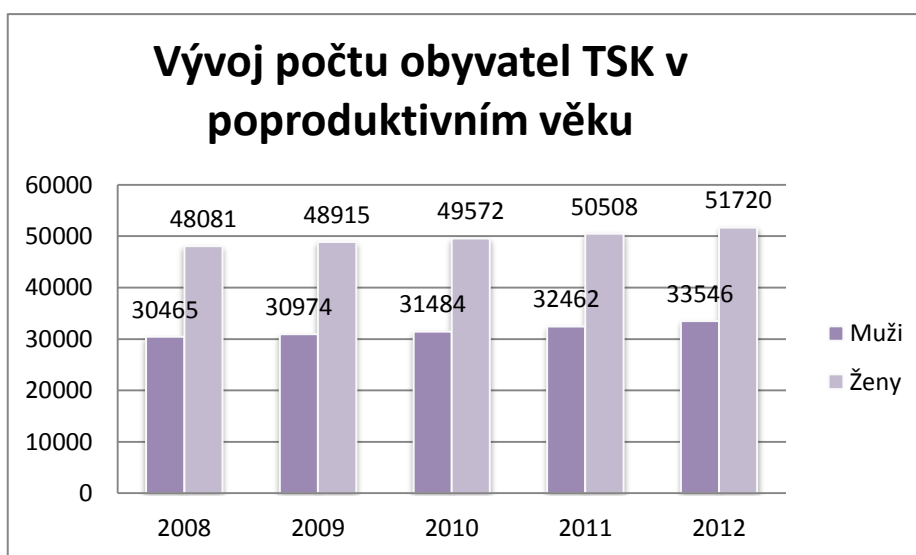
Od roku 2008 stále přibývá počtu obyvatel v poproduktivním věku v kraji, což je patrné z následující tabulky:

Tabulka 3: Vývoj věkové struktury obyvatel v letech 2008 – 2012

Rok	Předproduktivní věk	Produktivní věk	Postproduktivní věk	Celkový počet obyvatel
2008	81691	439622	78546	599 859
2009	80348	438977	79889	599 214
2010	80004	437759	81056	598 819
2011	79543	431673	82970	594 186
2012	78927	428966	85266	593 159

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, ©2014a

Vzhledem k tomu, že jediný ukazatel, u kterého je patrný nárůst, je právě počet obyvatel v postproduktivním věku (tedy 64 let a více), v dalším grafu je uvedeno rozdělení tohoto ukazatele dle pohlaví, přičemž z níže uvedeného je patrné, že ženy tvoří více než 60 % této populace.

Graf 5: Vývoj počtu obyvatel v poproduktivním věku v letech 2008 – 2012

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, ©2014a

Přírůstek počtu obyvatel v Trenčianskom samosprávnom kraji zaznamenává od roku 2009 negativní trend, nejaktuálnější číslo celkového přírůstku je -1027 obyvatel (rok 2012).

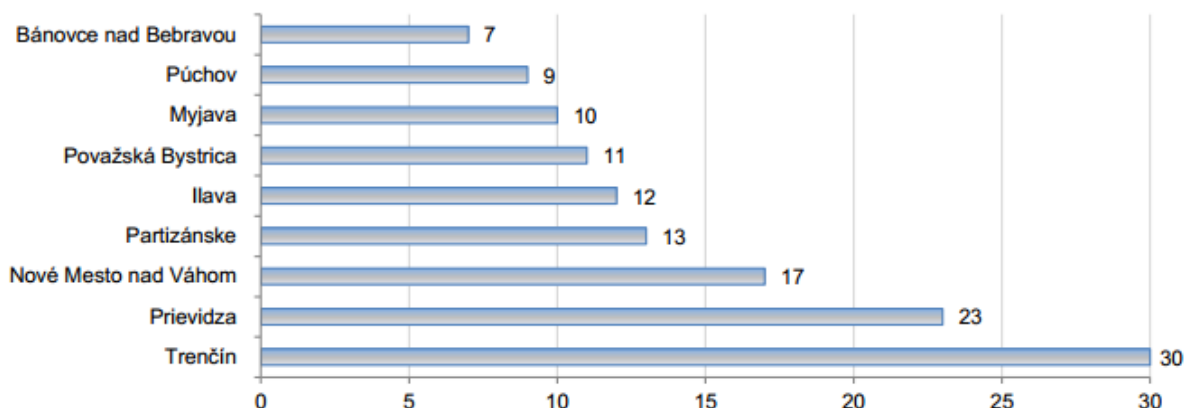
Na konci roku 2012 bylo v kraji evidováno celkem 60 852 ekonomických subjektů, z nichž 69 % tvořily fyzické osoby. Meziroční pokles počtu organizací ve srovnání s rokem 2011 činil 841. (Štatistický úrad Slovenskej republiky, ©2014b)

Podle výběrového šetření pracovních sil bylo v kraji v roce 2012 celkem 266, 5 tis. pracujících osob. Úřady práce v kraji registrovaly ke konci roku 2012 celkem 36 065 uchazečů o zaměstnání. Nezaměstnaných osob bylo 26, 3 tis., přičemž míra nezaměstnanosti dosahovala v roce 2013 celkem 9,5 % (SR 14,2 % k 31. 12. 2013). Průměrná hrubá měsíční mzda dosáhla v roce 2012 částky 802 EUR. (Štatistický úrad Slovenskej republiky, ©2014b)

Ve školním roce 2012/2013 navštěvovalo mateřské školy v kraji celkem 16 107 dětí, základní školy 42 866 žáků, střední školy 27 697 studentů a vysoké školy celkem navštěvovalo 20 879 studentů, kteří měli státní občanství SR. (Štatistický úrad Slovenskej republiky, ©2014b)

Ke konci roku 2012 žilo v Trenčínském kraji celkem 156 596 příjemců důchodu, kdy v případě 118 455 příjemců se jednalo o starobní důchodce. Průměrná měsíční výše důchodů činila 358,32,- €, u starobních důchodů bylo průměrně měsíčně jeho příjemcům vypláceno 375,96,-€. Kč. (Štatistický úrad Slovenskej republiky, ©2014b)

Trenčiansky kraj

Obrázek 8: Počet zařízení sociálních služeb v Trenčínském kraji dle okresů k 31. 12. 2012

Zdroj: Štatistický úrad Slov. rep., ©2013

Sociálních zařízení bylo v Trenčínském kraji k 31. 12. 2012 evidováno celkem 132 (5178 míst) z toho: 47 zařízení pro seniory (2 080 míst), 32 domovů sociálních služeb pro dospělé²⁵ (1 798 míst), 3 specializovaná zařízení (94 míst), 7 domovů sociálních služeb pro děti²⁶ (152 míst), 12 dětských domovů (407 míst), 31 ostatních zařízení sociálních služeb (844 míst)²⁷. Nejvíce so-

²⁵ s tělesným postižením, s kombinací postižení, s duševními poruchami a poruchami chování

²⁶ s tělesným postižením, s tělesným postižením a duševními poruchami a poruchami chování

²⁷ zařízení nouzového bydlení, útulky, krizová střediska, resocializační střediska, zařízení pečovatelské služby, noclehárny

ciálních zařízení na Slovensku je zařízení pro seniory, SR jich evidovala v roce 2012 celkem 271 s 11.895 místy.

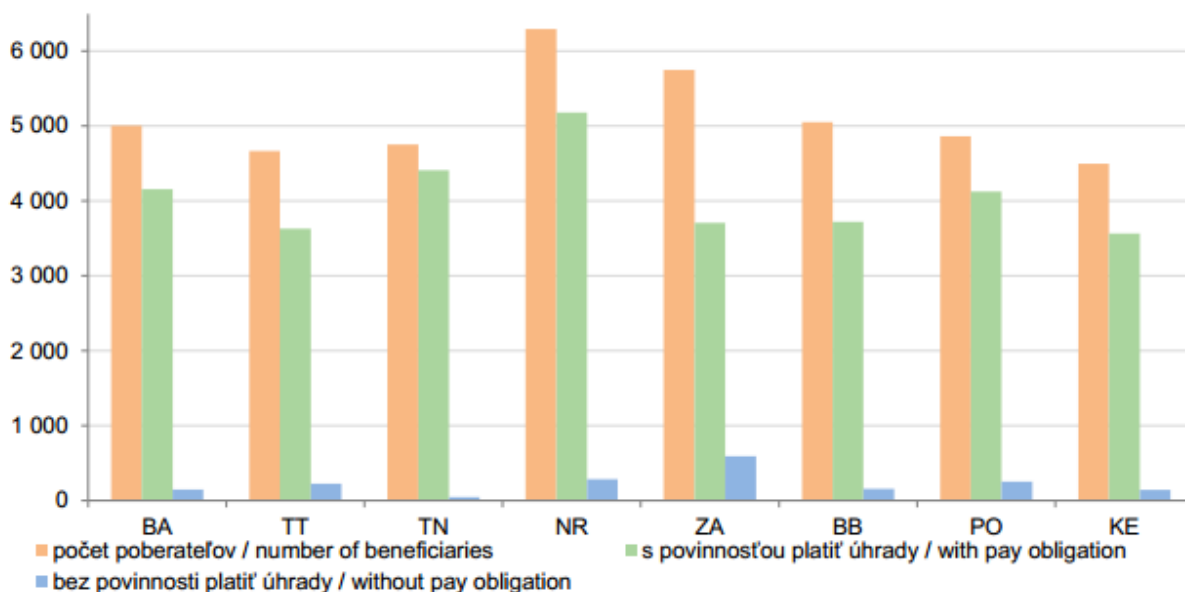
Situace v Trenčínském kraji je pak následující:

Tabulka 4: Poměr počtu seniorů vzhledem k počtu obyvatel kraje k 31.12.2012

	Počet obyvatel celkem	Počet seniorů	Počet obyvatel v zařízeních soc. služeb	Počet seniorů v zařízeních soc. služeb	Podíl seniorů na celkovém počtu obyvatel	Podíl seniorů v zařízeních soc. služeb na počet obyvatel v zařízeních
Trenčínský kraj	593 159	156 596	4 978	3 376	26,40%	67,80%

Zdroj: Štatistický úrad Slov. rep., ©2013

K 31.12.2012 služby sociálních zařízení v Trenčínském kraji využilo celkem 4.978 obyvatel. Níže je patrné srovnání s ostatními kraji Slovenské republiky.

Obrázek 9: Počet uživatelů sociálních služeb v jednotlivých krajích SR

Zdroj: Štatistický úrad Slov. rep., ©2013

3.3.1 Analýza prostředí v kontextu přeshraniční spolupráce

Tabulka 5: Srovnávací tabulka vybraných statistických ukazatelů obou krajů k 31.12.2013

Ukazatel	Měrná jednotka	Řešené území	
		Zlínský kraj	Trenčianský kraj samosprávný kraj
Počet obyvatel (celkem)	počet	586299	593159
Rozloha území	km ²	3963	4502
Počet municipalit	počet	307 (30)	294 (18)
(z toho měst)			
Průměrný věk obyvatel (vs. celorepublikový průměr)	průměrný věk	41,7 (41,3)	40,68 (39,32)
Podíl počtu obyvatel v poproduktivním věku na celkovém počtu obyvatel kraje	%	17,34	14,37
Podíl počtu žen na počtu mužů v poproduktivním věku	%	60,4	60,65
Celkový přírůstek obyvatelstva	počet	-1337	-1027
Počet pracujících osob	v tis.	268,8	266,5
Počet uchazečů o zaměstnání	v tis.	32,1	36,065
Počet nezaměstnaných osob	v tis.	21,3	26,3
Obecná míra nezaměstnanosti (vs. celorepublikový průměr)	%	7,2 (8,6)	9,5 (14,2)

Počet příjemců důchodu (z toho starobní)	počet	168444 (98002)	156596 (118455)
Výše vypláceného důchodu/měsíc (vs. starobní)	částka	10283 (10546) Kč	358,32 (375,96) EUR – při kurzu 12/2012 9039 Kč (9483.96)

Zdroj: (Český statistický úřad, Slovenský statistický úřad, ©2014)

Komentář: Kraje jsou srovnatelné nejen z hlediska počtu obyvatel a celkové rozlohy území. Z výše uvedených statistických údajů platí pro oba dotčené kraje jisté společné charakteristiky, podle kterých lze odhadovat aktuální potřeby obyvatel v sociální oblasti. Jedná se zejména o geografickou členitost území na obou stranách hranice (hůře dostupný terén v podhorských a horských oblastech) a s tím spojenou vyšší diferenciaci municipalit (menší počet obyvatel ve vícero malých obcích), klesající trend počtu obyvatel v čase a s ním spojený narůstající počet obyvatel poproduktivního věku, který je alarmujícím demografickým ukazatelem i do budoucna, specifickým ukazatelem pro řešené území je pak vyšší podíl počtu žen celkovém počtu obyvatel v poproduktivním věku (cca 60 %), s tendencí stárnutí obyvatelstva je spojen i vyšší průměrný věk obyvatel v krajích než průměrný věk v obou státech. Situace na trhu práce je v obou krajích poměrně srovnatelná, i když slovenská část řešeného území eviduje více uchazečů o práci (cca o 4 tisíce) a celkem cca o 5000 nezaměstnaných ekonomicky aktivních obyvatel než česká strana hranice. Obecná míra nezaměstnanosti je pro SR podstatně vyšší než v ČR, přes hranici rozdíl mezi kraji činí 2,3 %, zajímavým prvkem je, že míra nezaměstnanosti v obou krajích je nižší v porovnání s ukazateli míry nezaměstnanosti obou států. V počtu příjemců důchodu je mezi řešenými kraji rozdíl cca 12 tisíc, přičemž ve Zlínském kraji je podstatně procentuálně menší podíl osob, kterým jsou měsíčně vypláceny starobní důchody.

Z výše uvedeného je patrné, že jsem se při analýze sociodemografických ukazatelů obou krajů zaměřila zejména bližší charakteristiky vztahující se k trendu nárůstu obyvatel poproduktivního věku. V dalších kapitolách budou uvedeny reálné údaje ať už z výstupů provedeného dotazníkového šetření nebo aktuální databáze sociálních služeb (rok 2014) v obou krajích.

4 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ OBCÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI A TRENČIANSKÉM KRAJI

Dotazníkové šetření, vztahující se k sociálním službám v obou krajích, proběhlo na začátku roku 2014 v rámci projektu „Sociální služby bez hranic“ (reg. č. CZ/FMP.12/0344), kde je příjemcem dotace Region Bílé Karpaty. Jak je již uvedeno v úvodu této diplomové práce, jsem rovněž jedním z řešitelů tohoto projektu - podílela jsem se spíše na administrativní stránce zajištění projektu. Projekt je financován z Fondu mikroprojektů, který je Prioritní osou č. 1.6 Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Slovenská republika.

Prostřednictvím hromadného emailu byly osloveny všechny obce a města Zlínského a Trenčianského kraje – celkem 601 municipalit. Provedení dotazníků pro českou a slovenskou stranu hranice se lišilo v některých otázkách, ovšem podstata zjišťování byla stejná. Návratnost dotazníku činila cca 70,49 % ve Zlínském kraji a cca 19,72 % ze strany obcí Trenčianského kraje. Z čehož lze usuzovat, že otázka řešení aktuálního stavu sociální oblasti je pro českou stranu aktuálnějším a prioritním tématem. K tomuto bude také přihlédnuto při sestavování projektu v kap. č. 6 této práce.

Dotazníkové šetření – formulář dotazníku v české mutaci je pak přílohou P II diplomové práce. Záměrně jej neuvádím do této kapitoly, protože jsem pouze čerpala výstupy prostřednictvím doručených odpovědí. Jedná se tedy o analýzu sekundárních dat. Vzhledem k aktuálnosti provedeného dotazníkového šetření jsem se rozhodla neprovádět vlastní a nezatěžovat tak zástupce obcí a měst obdobnými otázkami z oblasti poskytování sociálních služeb ve stejném čase.

4.1 Výstupy z dotazníkového šetření – názory zástupců municipalit

Na emailovou výzvu k vyplnění elektronických dotazníků v ČR reagovalo celkem 216 obcí a měst z celkového počtu 307, v SR se jednalo o 58 obcí a měst z celkového počtu 294. Důvodem tak vysokého procenta návratnosti odpovědí na české straně je dvojitá urgence vyplnění dotazníku elektronickou cestou, podpořená osobním telefonickým kontaktem ze stran pracovníků Regionu Bílé Karpaty. Dle slov pracovníků Trenčianské univerzity byla výzva z jejich strany podpořena i osobním zainteresováním okruhu přátel a známých. Na tomto místě bych ráda zmínila laxnost potenciálních respondentů k vyplňování elektronických dotazníků, vzhledem k jejich nepřebornému množství ze stran tazatelů, např. i ze stran studentů vysokých škol. Čímž lze zdůvodnit nízkou návratnost na slovenské straně hranice.

První blok otázek (A.1 – A.8) se týkaly **aktuální spokojenosti s možnostmi nabídky poskytovaných sociálních služeb** na území dané obce/města. Předmětem otázky byly oblasti služeb pro tyto cílové skupiny: seniory, zdravotně postižené, rodiny s dětmi, osoby bez domova, osoby propuštěné z výkonu trestu, osoby užívající návykové látky, příslušníky etnických menšin a v neposlední řadě role rodiny a blízkých na venkově.

Z dotazníkového šetření na české straně hranice vyplývá, že většinová část obcí a měst nepotřebuje řešit otázku týkající se dostatečnosti nabídky poskytovaných sociálních služeb pro osoby bez domova (44 %), osoby propuštěné z výkonu trestu (52 %), osoby, užívající návykových látek (43 %), příp. příslušníky etnických menšin (60 %), protože pro ně nepředstavují žádný výrazný problém. Paradoxně nejvyšší číslo rozhodně nesouhlasných odpovědí ze všech otázek dotazníku se vztahuje k problematice sociálních služeb pro osoby bez domova (8 %).

Na slovenské straně hranice celkem 63 % dotázaných respondentů považuje současné financování sociálních služeb za nedostatečné. (V české mutaci dotazníku nebyla tato otázka použita, ovšem trend by byl zřejmě stejný.)

44 % respondentů ČR a 69 % respondentů z SR se ztotožňuje s tvrzením, že potřebnost sociálních služeb je na venkově nižší než ve městě, protože zde hraje velkou sociální roli rodina a známí – překvapivě tento názor pochází spíše ze stran malých obcí.

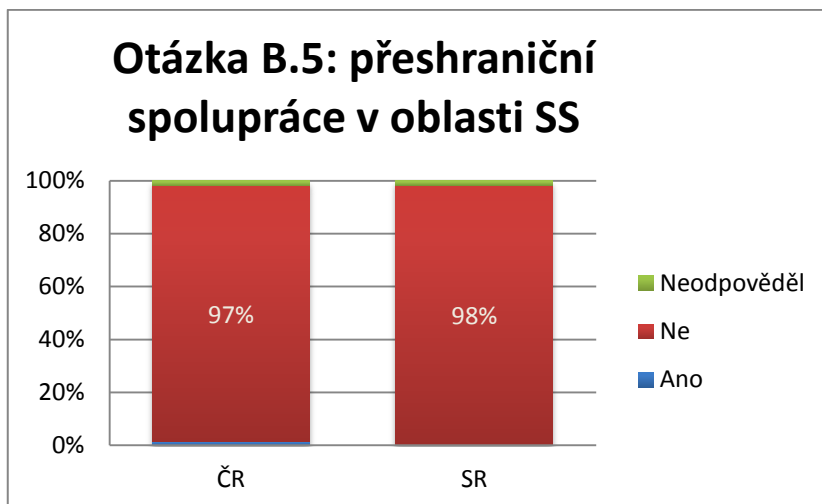
V české mutaci dotazníku, v otázce nabídky sociálních služeb pro seniory, zdravotně postižené a rodiny s dětmi se velká část (cca 50 %) respondentů přiklání k tomu, že spíše souhlasí s rozsahem nabídky sociálních služeb pro tyto skupiny obyvatel, ovšem cca 28 % respondentů se nepřiklání ani na jednu stranu a 22 % s tímto tvrzením nesouhlasí. Na slovenské straně je tomu jinak: převažují buď nestranné (25 % respondentů), nebo nesouhlasné (cca 40 %) odpovědi.

Pro účely plánovaného projektu v duchu deinstitutionalizace sociálních služeb byla stěžejní otázka č. B.5, C.1 a C.3, které jsou na následující straně více rozebrány.

Otázka B.5: *„Je Vaše obec zapojena do aktivit přeshraniční spolupráce v tematické oblasti sociálních služeb?“*

Otázka C.1: *„Upřednostnění terénních a sociálních služeb před službami pobytovými.“*

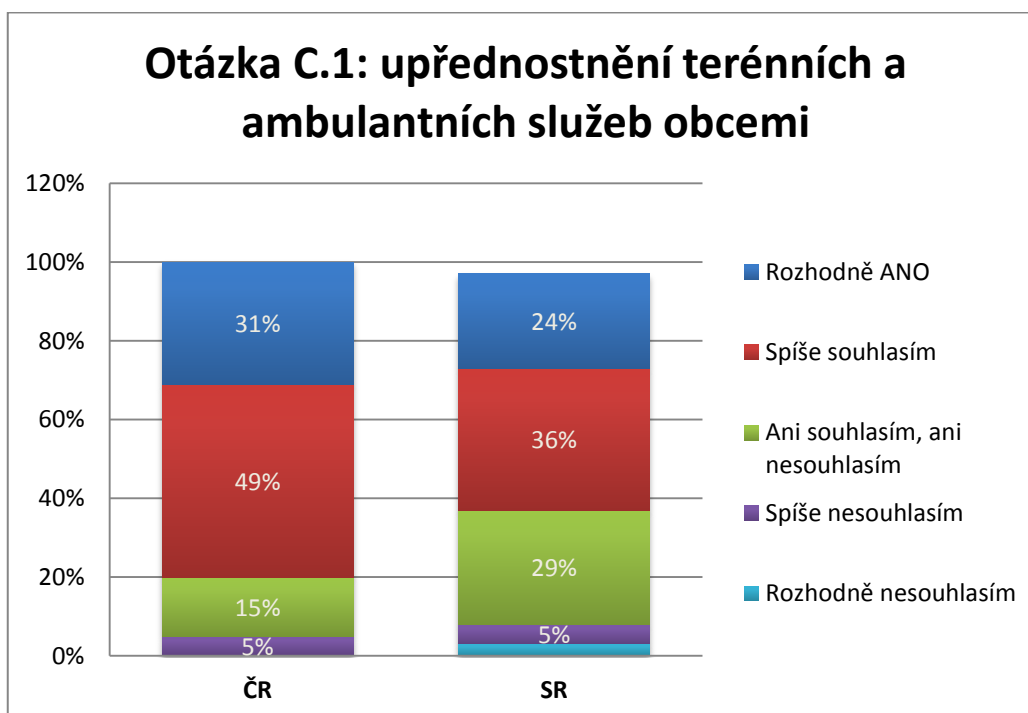
Otázka C.3: *„Do budoucna očekávám v naší obci zvýšení poptávky po sociálních službách pro cílovou skupinu.“*

Graf 6: Zapojení do přeshraniční spolupráce obcí ČR a SR

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedených údajů je patrné, že obce v obou krajích nemají (téměř) žádnou zkušenost s kooperací přes hranici v otázce sociálních služeb. Přeshraniční spolupráce by pro ně jistě znamenala kvalitní přenos zkušeností a know-how, zejména pak v oblastech, kde se některé typy sociálních služeb vůbec nevyskytují a je nutno se za nimi dopravovat na delší vzdálenosti.

Graf 7: Terénní a ambulantní služby vs. pobytové

Zdroj: vlastní zpracování

80 % českých a 60 % slovenských respondentů se ztotožňuje s myšlenkou upřednostnit terénní a ambulantní služby před pobytovými v zařízeních sociální péče. Tyto služby by byly pro území obou krajů vhodným řešením také zejména vzhledem k horší dostupnosti terénu v některých

místech a vzhledem k nerovnoměrnému rozmístění stávajících sociálních služeb – týká se hlavně slovenského části území.

Otázka s označením C.1 se vztahovala k budoucímu očekávání zvyšování poptávky po sociálních službách pro jednotlivé typy cílových skupin. U této otázky bylo možno označit více než jednu odpověď.

Tabulka 6: Očekávané zvyšování poptávky SS

Cílové skupiny:	ČR	SR
Senioři	89%	92%
Zdravotně postižení	27%	48%
Rodiny s dětmi	34%	28%
Osoby bez domova	21%	17%
Osoby propuštěné z výkonu trestu	2%	3%
Osoby závislé na návykových látkách	5%	0%
Zástupci národnostních menšin	5%	5%

Zdroj: vlastní zpracování

Dílčí závěr: V této kapitole je uveden souhrn informací z provedeného dotazníkového šetření, následně byly záměrně vybrány 3 otázky, které se vztahují k problematice dostupnosti sociálních služeb v kontextu přeshraniční spolupráce. Bylo zjištěno, že obce nemají téměř žádnou zkušenost s přeshraniční spoluprací v oblasti sociálních služeb, dále že by jejich zástupci při plánování upřednostnili spíše terénní a ambulantní služby než dříve oblíbené pobytové a posledním poznatkem je to, že očekávají nárůst poptávky svých obyvatel zejména po službách pro seniory, zdravotně postižené občany a pro rodiny s dětmi. Tento závěr bude dílčím podkladem pro zpracování návrhu projektu v kapitole č. 6.

5 ANALÝZA SEKUNDÁRNÍCH DAT Z PROSTŘEDÍ DATABÁZE

Po zjištění statistických údajů a reálných potřeb z prostředí dotčených obcí a měst je nutno zjistit kvantifikaci zařízení sociálních služeb v řešeném území. Veškeré kvantifikační údaje v této kapitole vycházejí z aktuálně zpracované databáze zařízení, poskytujících sociální služby, která byla zpracována v rámci projektu „Sociální služby bez hranic“ – (reg. č. CZ/FMP.12/0344) a dosud nebyla oficiálně publikována.

Tabulka 7: Kvantifikace počtu sociálních zařízení v krajích (dle typu)

<u>Zlínský kraj</u>	Počet	<u>Trenčínský kraj</u>	Počet
Azylové domy	13	Zařízení nouzového bydlení	6
Centra denních služeb	7	Denní centrum	14
Denní stacionáře	22	Denní stacionář	4
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	18		
Domovy pro seniory	38	Zařízení pro seniory	43
Domovy se zvláštním režimem	18	Pomoc při péči o dítě a podpora souladu rodinného a pracovního života	3
Domy na půl cesty	2	Domy na půl cesty	2
Chráněné bydlení	3	Zařízení podporovaného bydlení	5
Intervenční centra	1	Útulky	11
Kontaktní centra	4	Zařízení pečovatelské služby	15
Nízkoprahová denní centra	5	Nízkoprahové denní centrum	1
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	13	Nízkoprahové denní centrum pro děti a rodinu	5
Noclehárny	5	Noclehárny	7
Odborné sociální poradenství	28	Specializované sociální poradenství	4
Odlehčovací služby	17	Základní sociální poradenství	15

Osobní asistence	13	Přepravní služba	15
Pečovatelská služba	38	Pečovatelská služba	130
Podpora samostatného bydlení	2	Půjčovna pomůcek	7
Raná péče	4	Jídelna	5
Služby následné péče	3	Pomoc při výkonu opatrovnických práv a povinností	2
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	14	Specializovaná zařízení	22
Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	12	Domov sociálních služeb	62
Sociálně terapeutické dílny	8	Středisko osobní hygieny	1
Sociální rehabilitace	14	Sociální rehabilitace	1
Telefonická krizová pomoc	1	Telefonická krizová pomoc	1
Terénní programy	11		
Tlumočnické služby	3	Tlumočnické služby	2
Týdenní stacionáře	8	Rehabilitační středisko	1
Celkem Zlínský kraj	325	Celkem Trenčínský kraj	384
<u>Celkem</u>		<u>709 zařízení sociálních služeb</u>	

Zdroj: vlastní zpracování údajů z databáze

Ve výše uvedené tabulce jsou vypsané počty veškerých zařízení sociálních služeb, nacházející se ve Zlínském a Trenčínském kraji. Celkový počet je 709 zařízení. Pro zjištění aktuálního stavu nelze použít srovnání všech služeb, protože Česká a Slovenská republika používají v některých případech rozdílné způsoby klasifikace a názvosloví sociálních služeb. V následujících podkapitolách bude podrobněji rozebrána koncentrace těchto zařízení ve všech okresech obou krajů.

5.1 Koncentrace sociálních zařízení ve Zlínském kraji

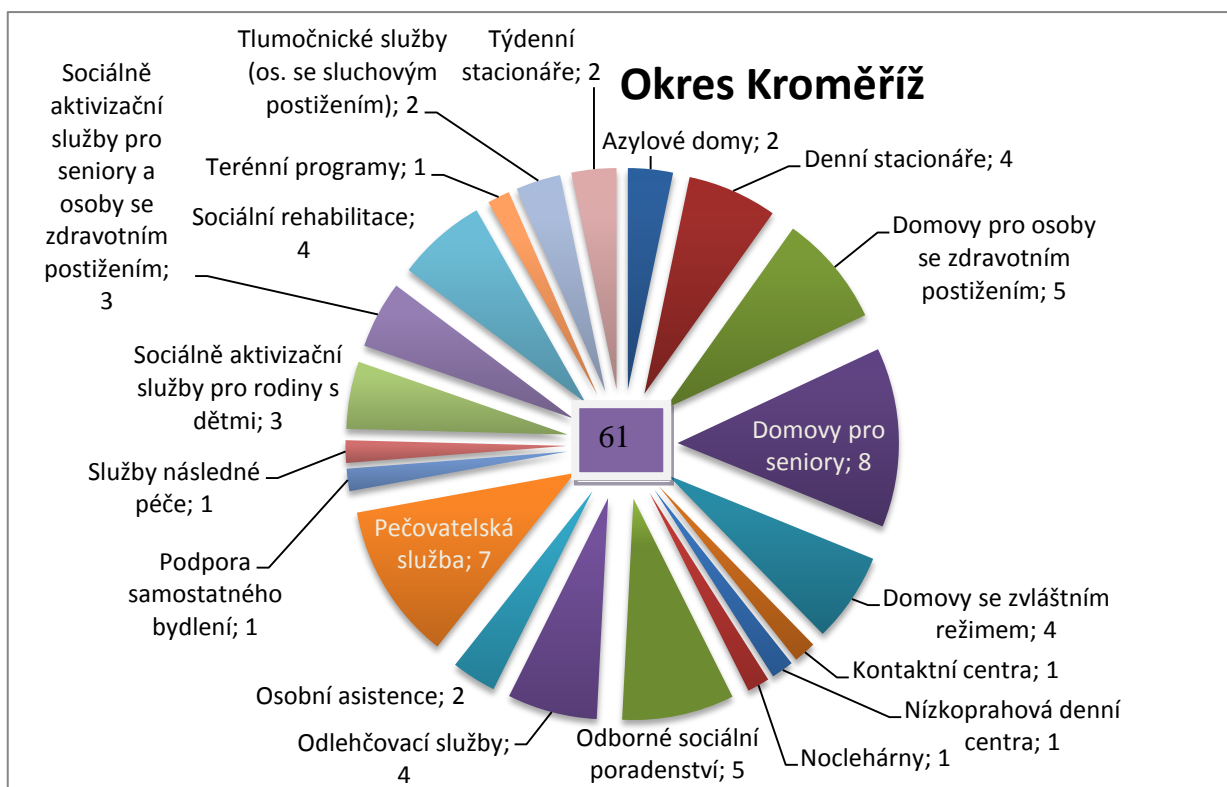

Obrázek 10: Mapa okresů Zlínského kraje

Zdroj: Mendelova univerzita, ©2014

Z dostupných údajů je patrné, že ve Zlínském kraji jsou sociální služby zastoupeny diferencovaně a v poměrně hojném počtu. Jsou rozprostřeny relativně rovnoměrně po celém území kraje. Dá se říci, že v každé větší obci lze najít alespoň jeden ze základních typů poskytované péče. Záměrně jsou v této části práce použity výšečové grafy pro lepší znázornění diferenciací typů sociálních služeb a porovnání jejich zastoupení z pohledu okresů. Některé služby (například telefonická krizová služba či tlumočnická služba – pro neslyšící) jsou zastoupeny pouze jedním či dvěma zařízeními, které jsou spádové pro celý kraj.

5.1.1 Okres Kroměříž

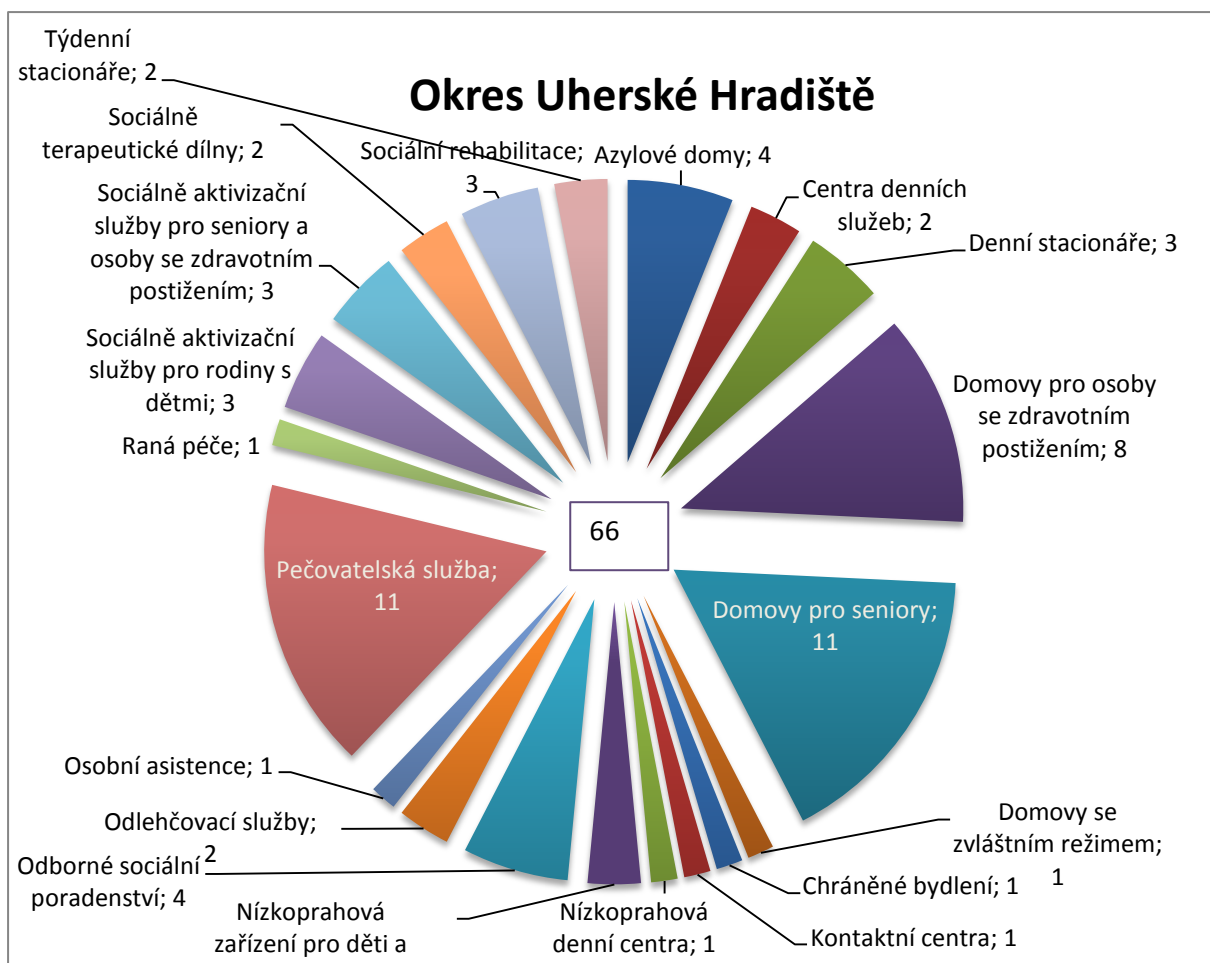
Graf 8: Zastoupení zařízení sociálních služeb dle typu – okres Kroměříž

Zdroj: vlastní zpracování

V okrese Kroměříž se nachází celkem 8 domovů pro seniory s kapacitou 669 lůžek, 7 zařízení poskytujících pečovatelskou službu ambulantní či terénní formou. Kapacita 5 domovů pro osoby se zdravotním postižením je téměř 400 lůžek. V okrese Kroměříž se nachází rovněž sociální zařízení, poskytující terénní programy. Jejich poskytovatelem je Oblastní charita Kroměříž, jejíž pracovníci takto pečují o osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách. Poměrně hojně se zde nacházejí i denní stacionáře (4), domovy se zvláštním režimem (4), odborné sociální poradenství (5) nebo i tzv. odlehčovací služby (4) či sociální rehabilitace (4). V okrese naopak vůbec nejsou provozovány tyto typy zařízení: centrum denních služeb, domy na půl cesty, chráněná bydlení, intervenční centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, služby rané péče, sociálně terapeutické dílny.

Služby, které jsou poskytovány ambulantně, lze nalézt v terénní podobě – např. pečovatelská služba, sociální rehabilitace, odborné sociální poradenství, atd.

5.1.2 Okres Uherské Hradiště

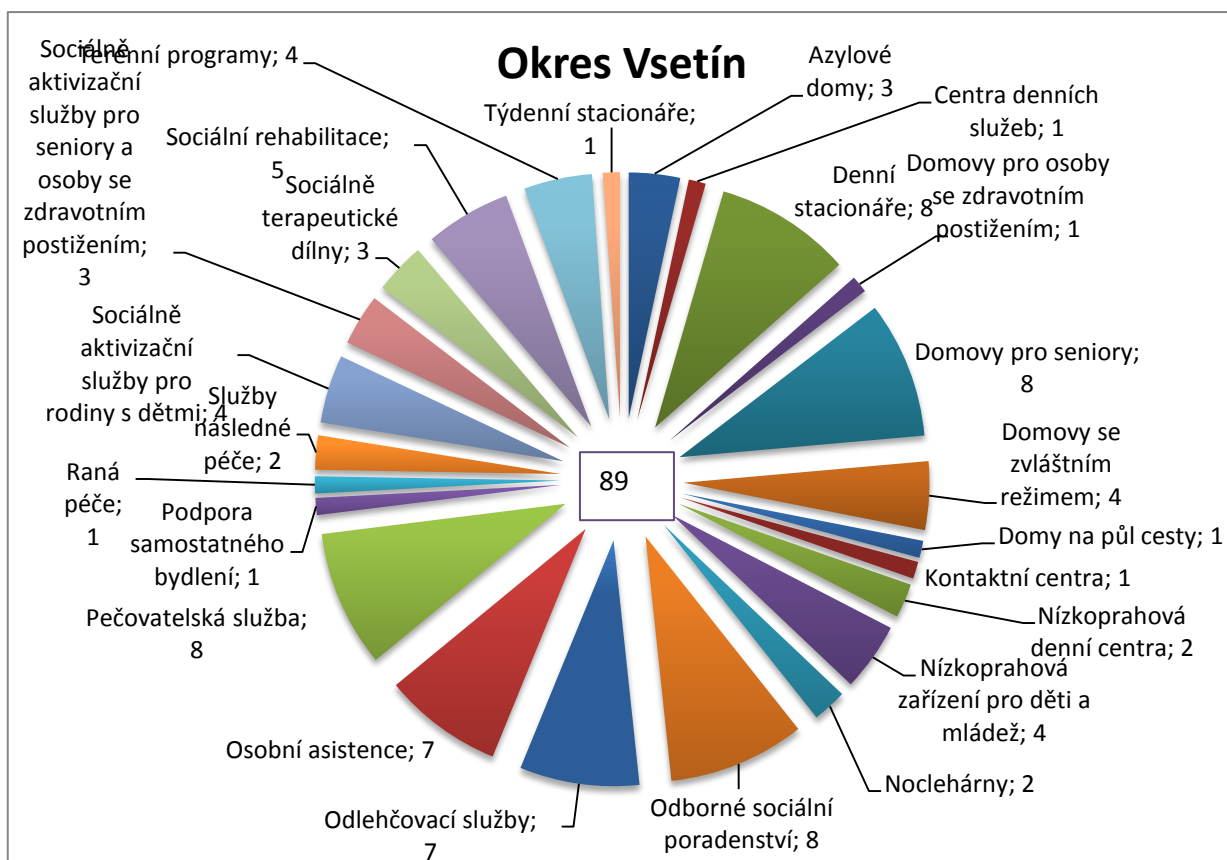

Graf 9: Zastoupení zařízení sociálních služeb dle typu – okres Uherské Hradiště

Zdroj: vlastní zpracování

Kapacita celkem 11 domovů pro seniory činí 648 lůžek, pobytové služby jsou pak doplňovány poměrně rozšířenou pečovatelskou službou v ambulantní či v terénní podobě. V okrese se nachází rovněž 8 domovů pro osoby se zdravotním postižením, kde se může ubytovat až 516 klientů. Mají zde rovněž zkušenosti s vedením nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, kam docházejí děti a dospívající mládež ve věku 6-26 let, ohrožené společensky nežádoucími jevy ve společnosti (Uherské Hradiště, Uherský Brod). Podle pestrosti grafu je patrné, že různorodost poskytovaných služeb je v tomto okrese poměrně vysoká. V současné době také město Uherské Hradiště dokončuje tvorbu Komunitního plánu sociálních služeb Uherskohradištska spolu s aktualizací Katalogu poskytovatelů sociálních služeb. Mezi služby, které se v okrese nenacházejí, patří: domy na půl cesty, intervenční centra, noclehárny, podpora samostatného bydlení, služby následné péče, terénní programy, atd. Veškeré ambulantně poskytované služby mohou pracovníci těchto zařízení aplikovat i v terénu.

5.1.3 Okres Vsetín

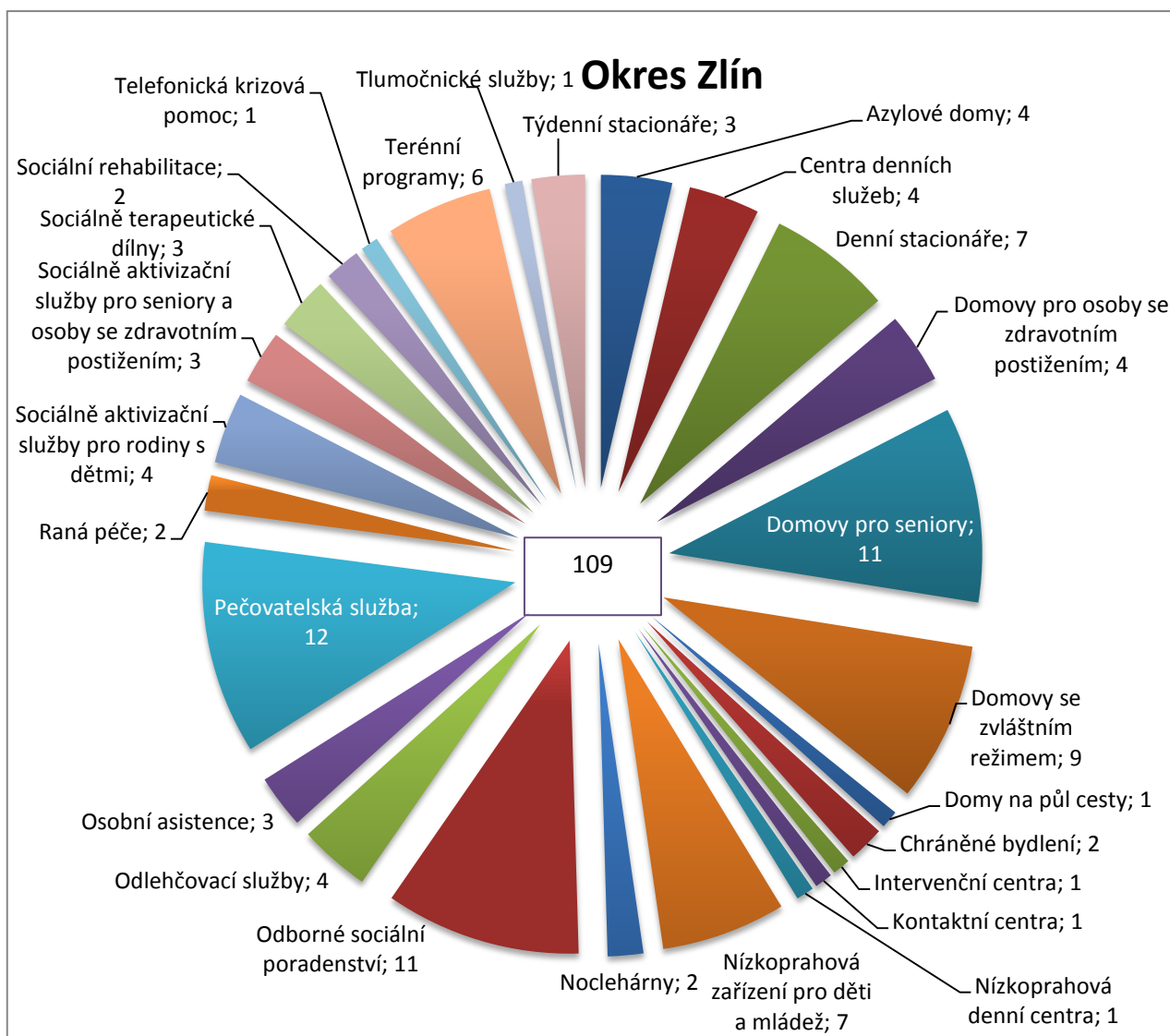

Graf 10: Zastoupení zařízení sociálních služeb dle typu – okres Vsetín

Zdroj: vlastní zpracování

Okres Vsetín je druhým, sociálními službami nejvíce zastoupeným regionem Zlínského kraje. Můžeme zde nalézt opravdu pestrou škálu etablovaných zařízení v relativně vysokém počtu. Nachází se zde celkem 89 zařízení sociálních služeb, což je v porovnání s předchozími dvěma okresy cca o 25 zařízení více. Denní stacionáře (kapacita 98 klientů), domovy pro seniory (kapacita 676 lůžek), služby odborného sociálního poradenství, či pečovatelské jsou zastoupeny po 8 zařízeních jednotlivě. Stejně jako ve zlínském okrese, i ve vsetínském se nacházejí 2 noclehárny, poskytující možnost nocování osobám bez přístřeší, konkrétně pak noclehárna Elim ve Vsetíně (kapacita 16 lůžek) a noclehárna provozovaná Charitou Valašské Meziříčí ve stejnojmenném městě (s kapacitou 20 lůžek). Existují ale i 3 typy sociálních služeb, které v tomto okrese najít nelze. Jsou jimi: chráněné bydlení, intervenční centra a tlumočnické služby. Zajímavostí je, že se v tomto okrese nachází nejvíce zařízení poskytujících osobní asistenci zdravotně postiženým klientům terénní formou. Tato zařízení (celkem 7) jsou rozprostřena po celém okrese, konkrétně pak ve Vsetíně, Valašském Meziříčí, Karolině a Zubří. Přičemž v některých městech je poskytovatelů více.

5.1.4 Okres Zlín

Graf 11: Zastoupení zařízení sociálních služeb dle typu – okres Zlín

Zdroj: vlastní zpracování

Prostředí okresu Zlín poskytuje nejvíce typů sociálních služeb, z uvedené nabídky. Může to být dáno i tím, že Zlín je krajským městem a jako takové (spádové město regionu) by mělo poskytovat veškerý komfort všem obyvatelům kraje, což zahrnuje i sociální oblast. Jako jediné město v kraji nabízí i služby intervenčního centra, které poskytuje ambulantní či terénní konzultace/intervence obětem domácího násilí, dále také jsou zde zajišťovány služby telefonické krizové pomoci Linky SOS Zlín, která přijímá hovory z celého kraje a poskytuje telefonickou podporu obětem domácího násilí, obětem trestné činnosti či osobám v krizi. V okresu Zlín jsou také nejvíce zastoupeny terénní programy (6) – ve Zlíně a v Otrokovicích, které se zabývají rozdílnými cílovými skupinami. Ovšem tyto programy jsou rozdílně zaměřeny: např. na etnické

menšiny, imigranty a azylanty, osoby bez přístřeší, osoby v krizi apod. V okrese Zlín nejsou zastoupeny sociální služby poskytující podporu samostatného bydlení a služby následné péče.

5.2 Koncentrace sociálních zařízení v Trenčínském kraji

Obrázek 11: Rozdělení Trenčínského kraje na okresy

Zdroj: Wikimedia commons, ©2014

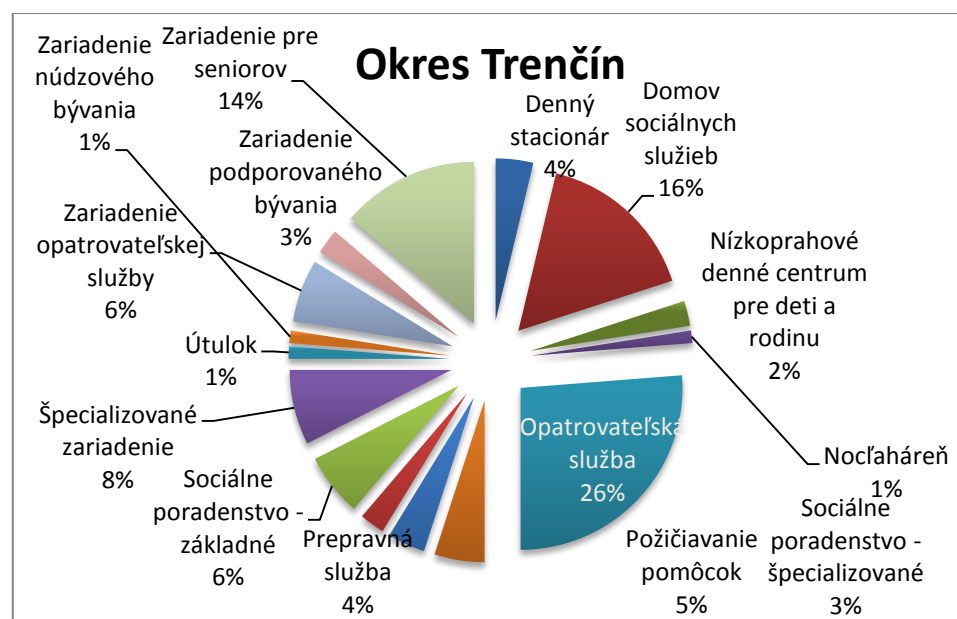
Pro Trenčínský kraj je naopak typické nízké kvantitativní zastoupení jednotlivých typů sociálních služeb a jejich soustředění do „střediskových obcí“. Velké zastoupení v počtu zařízení sociálních služeb zde má pečovatelská služba. Pro ukázkou jsem zvolila jeden nejvíce a jeden nejhůře vybavený okres zařízeními sociálních služeb. Rozdíly jsou zde markantní. Největší koncentrace sociálních zařízení je v okrese Trenčín, Prievidza a Nové Mesto nad Váhom, nejmenší v okresech **Bánovce nad Bebravou**, **Myjava** a **Púchov**. Síť sociálních zařízení je nerovnoměrně rozložena. Většina sociálních služeb se nachází ve starších budovách, které si vyžadují značné finanční zdroje na jejich opravu, modernizaci, resp. působení pro tělesně postižené občany. Je to důsledek dlouhodobého deficitu zdrojů na jejich obnovu a rozvoj materiálně-technické základny.

5.2.1 Okres Bánovce nad Bebravou

Je okresem s nejmenším počtem zařízení sociálních služeb (celkem 19), nachází se zde 1 denní stacionář, 4 domovy sociálních služeb, 10 zařízení s pečovatelskou službou, 1 přepravní služba, 1 specializované zařízení a 2 zařízení pro seniory. Ale na rozdíl od ostatních slovenských okresů jsou tyto služby rozprostřeny do několika měst a obcí, přičemž celkem 3 zařízení se nacházejí v Bánovcích, dvě v Kšinné a Krásné Vsi, taktéž sem lze zahrnout Uhrovec a Slatinu nad Bebravou.

Graf 12: Zastoupení zařízení sociálních služeb dle typu – okres Bánovce nad Bebravou
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 13: Zastoupení zařízení sociálních služeb dle typu – okres Trenčín

Zdroj: vlastní zpracování

5.2.2 Trenčín

Okres, který náleží ke krajskému městu Trenčín, je na tom, co se týče výbavy sociálními službami, nejlépe z celého řešeného území daného státu, stejně jako okres Zlín na české straně hranice. Nachází se zde celkem 80 zařízení poskytujících sociální služby, z toho např. 21 zařízení zajišťujících pečovatelskou službu, 13 domovů sociálních služeb s celkovou kapacitou 400 lůžek, nebo 11 zařízení pro seniory s celkovou kapacitou 320 lůžek. I u tohoto krajského města je podstatná jeho spádovost, což je patrné taktéž na rozložení zařízení sociálních služeb v okrese. Kromě Trenčína se nejvíce sociálních služeb nachází v Nemšové nebo v Dolné Súči.

5.3 Dílčí závěr kapitoly č. 5

Z analýzy dat současné databáze poskytovaných sociálních služeb v regionu je zřejmé, že na obou stranách hranice jsou tyto služby poskytovány rozdílným způsobem. V okresech na české straně hranice se nachází vícero zařízení s rozdílnými typy sociálních služeb. Lze tedy říci, že dostupnost těchto zařízení je pro obyvatele regionu nějakým způsobem zajištěna. Oproti tomu nabídka služeb na slovenské straně hranice jasně poukazuje na fakt, že jsou služby zastoupeny v poměrně malém počtu a soustředěny spíše do „střediskových obcí“. Asi nejhůře je na tom okres Myjava, kde se téměř většina typů i zařízení sociálních služeb nachází právě v Myjavě, případně v Krajném nebo v Brezové pod Bradlom. Slovenská strana podle všeho také výrazně trpí nedostatkem finančních prostředků, určených k rozšiřování sociálních služeb. Téměř u všech okresů chybí denní stacionáře, nízkoprahová denní centra, domy na půl cesty apod.

V následující tabulce (vlastní zpracování) je namátkově srovnáváno zastoupení šesti vybraných typů sociálních služeb z pohledu kvantity ve všech okresech Euroregionu.

Z tohoto pohledu jsou již rozdíly jasně definovatelné a je tedy možno vyhodnotit potřebnost zavedení/etablování některých poskytovaných sociálních služeb v konkrétním regionu Trenčínského kraje.

Tabulka 8: Srovnání počtu sociálních služeb zastoupených na obou stranách hranice

Typ zařízení	OKRESY ČR					OKRESY SR								
	Kroměříž	Uherské Hradiště	Vsetín	Zlín	Bánovce n/Bebravou	Ilava	Myjava	Nové Město nad Váhom	Partizánske	Považská Bystrica	Prievidza	Púchov	Trenčín	
Azylové domy/Zariadenie núdzového bývania	2	4	3	4	0	0	1	1	1	1	1	0	1	
Centra denních služeb/Denní centrum	0	2	1	4	0	2	2	0	4	1	3	2	0	
Denní stacionár	4	3	8	7	1	0	0	0	0	0	0	6	3	
Domovy/zařízení pro seniory	8	11	8	11	2	4	0	2	7	7	9	1	11	
Odborné sociální poradenství	5	4	8	11	0	0	0	1	0	0	0	0	2	
Pečovatelská služba	7	11	8	12	10	20	5	6	11	6	38	13	21	
Tlumočnické služby	2	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	

6 NÁVRH PROJEKTU NA OPTIMALIZACI DOSTUPNOSTI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V ŘEŠENÉM ÚZEMÍ

V závěrečné kapitole této diplomové práce budou shrnuty veškeré získané informace ze socio-ekonomických analýz statistických dat i dostupných sekundárních dat (dotazníkové šetření, databáze sociálních služeb) a na jejich podkladě bude sestaven realizovatelný projekt, který podpoří optimalizaci dostupnosti sociálních služeb v Euroregionu Bílé – Biele Karpaty.

6.1 Podklady pro projekt z analytické části

Z výše dostupných informací bylo zjištěno, že oba kraje spojuje problematika klesající tendence počtu obyvatel, zvyšující se průměrný věk obyvatelstva, situace na trhu práce - nezaměstnanost, horší dopravní dostupnost v odlehlých oblastech, municipality v obou krajích se potýkají s neuspokojivým stavem financování sociálních služeb, upřednostňují terénní a ambulantní služby před pobytovými, nemají zkušenosti s projekty přeshraniční spolupráce v sociální oblasti a očekávají nárůst poptávky po sociálních službách pro seniory, zdravotně postižené občany a taktéž pro rodiny s dětmi. Z pohledu rozložení jednotlivých typů sociálních služeb je na tom výrazně lépe Zlínský kraj, jak je patrné z výšečových grafů, oproti tomu se nabídka sociálních služeb v Trenčínském kraji vyznačuje spíše koncentrací do konkrétních měst a některé služby může jejich potenciální klient nalézt až na druhém konci kraje, než je jeho bydliště. Databáze vypovídá ale také o tom, že na české straně je nedostatek terénních programů, domovů na půl cesty, intervenčních center a na slovenské straně téměř v každém okrese chybí denní stacionář, služby sociální rehabilitace a základní či specializované sociální poradenství. Dá se říci, že obě strany hranice potřebují spíše vylepšit dostupnost z pohledu materiální základny. Výše uvedeními charakteristikami lze taktéž definovat potřebnost plánovaného projektu. Otázkou je, zda lze v prostředí ERBBK tento projekt realizovat (zda se shoduje s cíli a prioritami programových dokumentů Euroregionu).

6.2 Priority Euroregionu v programovacím období 2014 – 2020

V připravovaném Programu udržitelného rozvoje přeshraniční spolupráce v území Euroregionu Bílé-Biele Karpaty na roky 2014 – 2020²⁸ jsou Pracovní skupinou (řešiteli koncepce) vymezeny 3 základní prioritní cíle, které by měly být Programem realizovány v součinnosti

²⁸ interní dokument

s udržitelným rozvojem přeshraniční spolupráce a které jsou odrazem aktuálních potřeb a předpokládaných problémů, které by měly být řešeny na přeshraniční úrovni. (Euroregion Bílé-Biele Karpaty, 2014, str. 65)

Priorita 1: Rozvoj lidského potenciálu a podnikání

Priorita 2: Rozvoj infrastruktury životního prostředí a doprava

Priorita 3: Cestovní ruch a kultura

Jedním ze specifických cílů Priority 1 jsou Programy řešení společných sociálních problémů. Jejich záměrem je poskytnout řešení narůstajících současných i predikovaných sociálně - společenských problémů v oblasti poskytování a zabezpečení sociálních a zdravotnických služeb, prevenci sociálně-patologických jevů, apod. Pro tuto prioritu jsou připravovaná následující opatření:

- ✓ Programy reagující na trend postupného stárnutí obyvatelstva v pohraničí Euroregionu,
- ✓ Výchovné činnosti za účelem prevence sociálně-patologických jevů,
- ✓ Inovace v oblasti poskytování zdravotnických a sociálních služeb,
- ✓ Uchování a ochrana tradičních společenských hodnot a role tradiční rodiny ve společnosti. (Euroregion Bílé-Biele Karpaty, 2014, str. 68)

6.3 Návrh projektu na optimalizaci dostupnosti sociálních služeb v řešeném území

Podstatou plánovaného projektu je podpora optimalizace dostupnosti sítě sociálních služeb na území Euroregionu Bílé – Biele Karpaty. Projekt byl připravován na základě analýzy statistických dat, sociodemografické analýzy obou krajů, realizovaného dotazníkového šetření názorů zástupců municipalit obou krajů, zjišťování reálného stavu nabídky sociálních služeb z aktuální databáze sociálních služeb a v neposlední řadě také na základě plánovaných priorit Euroregionu v připravovaném programovém dokumentu na období 2014 - 2020.

6.3.1 Identifikační údaje projektu

Název projektu: **Přeshraniční program integrovaných sociálních služeb**

Žadatel: KRÁSA SRDCA, n. o. (SK)

Partner: Sociální služby Uherský Brod, p. o. (CZ)

Zdroje financování: strukturální fondy EU, Cíl: 3 Evropská územní spolupráce, OPPS Slovenská republika-Česká republika, 95%, zbývající část bude pokryta z vlastních prostředků žadatele

95 % - 1.307.038,50,- Kč, **5%** - 68.791,50,- Kč

Místo realizace: Nové Mesto nad Váhom, Uherský Brod

Termín realizace: 1.2.2015 – 30.11.2015

6.3.2 Cíle projektu

Hlavním-primárním cílem tohoto projektu je navázání přeshraniční spolupráce na poli sociálních služeb a přínos k optimalizaci dostupnosti sociálních služeb obyvatelům dotčeného území. Projekt v případě úspěšně zvládnuté realizace může být dále platformou pro přeshraniční spolupráci v sociální oblasti.

Plánovaným sekundárním cílem je výměna pracovníků mezi příhraničními organizacemi a zároveň tvorba dvou nových pracovních míst.

Terciární cíl projektu představuje přenos nabytých zkušeností, informací a know-how, srovnání používaných přístupů, způsobů a provedení sociální práce směrem přes hranici.

Čtvrtý specifický cíl projektu zahrnuje vybudování denního stacionáře v prostředí domovské organizace žadatele, který výrazně přispěje ke zvýšení kvality života jeho budoucích návštěvníků vzhledem k jeho dosavadní úplné absenci v okrese Nové Mesto nad Váhom a vzdálenosti obdobných zařízení sociálních služeb.

6.3.3 Popis projektu – klíčové aktivity

Záměrem a principem projektu je integrace několika typů poskytovaných sociálních služeb do jednoho projektu, v kontextu efektivity, hospodárnosti a samozřejmě přeshraniční spolupráce. Hlavní myšlenka bude realizována prostřednictvím vybraných pracovníků zapojených organizací, kteří absolvují celkem 6 měsíční výměnný pracovní pobyt – vždy v organizaci partnera z druhé strany hranice. Bude se jednat vždy o dva měsíce výměny a jeden měsíc pobytu v místě bydliště. Toto rozdělení je nutné k tomu, aby dotčený pracovník nebyl uměle „vytržen“ ze svého přirozeného prostředí, ale mohl se vrátit po určité době zpět domů. Neopomenutelným faktem je to, že se na jedné pozici může po dobu realizace projektu vystřídat vícero pracovníků, přičemž projektem vytvořené pracovní místo zůstane zachováno. Dobrovolně přihlášení pra-

covníci budou vybíráni vedoucími partnerských organizací vždy na základě osobních výsledků v sociální práci a na základě jejich jiné předchozí činnosti v organizaci.

6.3.4 Časový sled aktivit:

Aktivita č. 1: Denní stacionář

1.1.2016 – 30.5.2016

Realizace aktivity bude provázena výběrovým řízením podle platných legislativních pravidel, které bude zahájeno již před počátkem realizace projektu. Po vysoutěžení nejvhodnější nabídky bude s dotyčným dodavatelem stavebních prací a dodávek vybavení podepsána Smlouva o dílo a v termínu 1.4.2016 – 30.5.2016 bude probíhat realizace stavebních prací a dodávka vybavení do určené části objektu. Od 1.6.2016 bude nově vybudovaný stacionář sloužit svým klientům a aktivity v něm povede zkušený pracovník z ČR, kterému bude asistovat slovenský pracovník. Pro slovenského pracovníka budou počáteční aktivity stacionáře sloužit jako „zaučovací praxe“. Vybudováním denního stacionáře a předáním zkušeností českého pracovníka dojde k rozšíření nabídky sociálních služeb v okrese Nové Mesto nad Váhom.

Rozpočet: Mzda pracovníka ČR, náklady na stavbu a dodání vybavení

Aktivita č. 2: Výměna pracovníků

1.2.2016 – 31.10.2016

Z ČR budou na Slovensko vysláni celkem 2 pracovníci, jeden z nich bude pracovník denního stacionáře s min. 4 letou praxí v oboru a druhý pracovník bude znalý v oboru sociálního poradenství (vzhledem k tomu, že se v daném okrese nachází pouze jedno zařízení, poskytující sociální poradenství). Ze Slovenska naopak obohatí český tým partnerské organizace 2 pracovníci pečovatelských služeb, kteří pracují v terénu, aby zde předali své zkušenosti a know how z praxe.

Rozpočet: Mzdy pracovníků za jednotlivé měsíce, odpracované na druhé straně hranice, náklady na ubytování pracovníků, cestovné.

Aktivita č. 3: Závěrečné setkání obou organizací a vyhodnocení realizace projektu

V termínu od 1.11.2016 – do 30.11.2016 je plánován společný dvoudenní seminář v organizaci žadatele, při kterém budou vyhodnoceny realizované aktivity, přínos projektu pro obě organizace, bude představena nově vybudovaná část objektu žadatele, představující denní stacionář, zapojení pracovníci zde přednesou své názory a poznatky, nabyté z realizace projektu.

Rozpočet: Převážně (event. cestovné), Občerstvení, Ubytování

Aktivita č. 4: Řízení projektu

Po celou dobu realizace bude projekt řízen pracovníky obou partnerských organizací, které již mají zkušenost s realizací projektů z jiných dotačních titulů (např. OPLZZ, apod.). Tito pracovníci si nebudou za svou činnost nárokovat odměnu.

6.3.5 Cílové skupiny

Obyvatelé daného regionu: Přínosem pro obyvatele bude zkvalitnění poskytovaných sociálních služeb v kontextu přenosu know-how a inovativního přístupu k poskytování těchto služeb. Zároveň se tyto služby pro ně stanou dostupnými, protože odpadne nutnost/povinnost zdlouhavého cestování do stávajících zařízení, poskytujících předmětné služby.

Pracovníci zapojených organizací: Pro zapojené pracovníky bude tento projekt velmi cennou zkušeností, zejména vzhledem k přemístění působiště do jiného regionu. Pracovníci tak budou moci cestou vzájemné spolupráce čerpat nové poznatky a praktické zkušenosti z prostředí sociální práce.

Partnerské organizace: Realizací projektu dojde ke zvýšení praktické kvalifikace zapojených pracovníků organizací, potažmo ke zvýšení prestiže jejich zaměstnavatelů. Organizace si navzájem dopomůžou k rozšíření nabídky poskytovaných sociálních služeb tou nejefektivnější cestou – praxí.

Územně správní celky: Z rozšíření nabídky poskytovaných sociálních služeb zapojených organizací budou mít benefit i územněsprávní celky. Jedná se totiž o příspěvkové organizace obce (kraje) a tyto tak budou mít díky realizaci projektu na určitou dobu snížené náklady na mzdy zaměstnanců zapojených organizací. Dále se přirozenou cestou spolupráce a praxe rozšíří nabídka poskytovaných sociálních služeb v obci/kraji.

6.3.6 Harmonogram projektu

Termín realizace projektu je záměrně plánován až na nové programovací období. Vzhledem k aktuálnímu uzavírání toho současného, vypořádávání vyúčtování a proplácení správně realizovaných projektů nepředpokládáme vyhlášení další výzvy k předkládání projektových žádostí až do druhé poloviny roku 2015. Do té doby budou probíhat přípravná jednání a práce na společném projektu. V období 1.2.2016 – 30.11.2016 budou realizovány výše uvedené činnosti (viz. Popis projektu) s obdobnou časovou sousledností. Po ukončení projektu budou připraveny

veškeré podklady k jeho vyúčtování a tyto budou předány poskytovateli dotace ve stanoveném termínu. Na všech výše uvedených činnostech se žadatel i přeshraniční partner budou podílet stejnou měrou.

Rozpočet projektu a financování:

I.	Osobní mzdy a platy:	432.000 (HM 18.000 pro 4 osoby po dobu 6 měsíců)
II.	Výdaje na SZ pojištění:	146.880
III.	Daň ze mzdy:	72.000
IV.	Stavební práce a vybavení stacionáře:	590.450
V.	Ubytování pracovníků (práce):	96.000
VI.	Přepravné	15.000
VII.	Občerstvení	8.500
VIII.	Ubytování aktérů (záv. akce)	15.000
CELKEM		1.375.830,- Kč (cca. 50.067 EUR)
95 % OP-PS SR-ČR		1.307.038,50 Kč
5 % vlastní zdroje		68.791,50 Kč

Obrázek 12: Příklad denního stacionáře pro mentálně postižené

Zdroj: MÚSS Strakonice, ©2014

ZÁVĚR

Na začátku tvorby této diplomové práce byla myšlenka zkusit vytvořit „zase něco nového“. Ve své práci se dennodenně setkávám s projekty přeshraniční spolupráce česko-slovenských partnerů, ať už z oblasti kultury, sportu, vzdělávání či výstavby některých investičních majetků, apod. Projekty připravené v duchu zlepšování sociálního komfortu obyvatel jsou zastoupeny v opravdu malé míře, případně skoro vůbec. A na co jiného se v sociální oblasti zaměřit než na poskytování/plánování sociálních služeb? Existují desítky koncepcí pro plánování sociálních služeb na komunitní, krajské či národní úrovni, ovšem otázka možného spojení plánované sítě sociálních služeb přes hranici zůstala až do roku 2014 „polem neoraným“.

Pro správné nastavení pracovního postupu bylo nutné vytyčit si hlavní cíl práce. Tímto cílem se stala tvorba návrhu projektu, přispívajícího k optimalizaci dostupnosti sociálních služeb v prostředí Euroregionu Bílé – Biele Karpaty. Cesta k hlavnímu cíli však vedla přes splnění několika specifických cílů za použití odborných metod a postupů, které jsou popsány v první kapitole. Druhou kapitolu práce jsem koncipovala jako dvoudílnou literární rešerši odborného textu z prostředí sociální oblasti, legislativy či sociálních služeb (první část) a následně jsem představila i základní odborné pojmy z oblasti přeshraniční spolupráce (druhá část). Třetí kapitola již zahajuje analytickou část práce – obsahuje bližší seznámení se s Euroregionem Bílé – Biele Karpaty, konkrétně i srovnání aktuálních statistických dat z prostředí obou krajů, jejichž administrativní území společně tvoří území Euroregionu, prostřednictvím sociodemografické analýzy. V úvodu práce je zmiňováno zjištění názorů zástupců municipalit prostřednictvím provedeného dotazníkového šetření. Souběžně s dobou přípravy diplomové práce jsem byla jedním z řešitelů projektu (žadatelem Region Bílé Karpaty) s názvem „Sociální služby bez hranic“. V tomto projektu bylo prováděno rozsáhlé dotazníkové šetření, jehož respondenty měli být zástupci všech měst a obcí Zlínského a Trenčínského kraje. Z důvodu efektivity práce, úspory času respondentů a vyvarování se rizika nízkého procenta návratnosti jsem se rozhodla pro tuto práci neprovádět vlastní dotazníkové šetření, nýbrž použít získané odpovědi právě z tohoto průzkumu veřejného mínění. Jednalo se tedy spíše o analýzu sekundárních dat, ve které bylo pro účely této práce mj. zjištěno, že by zástupci obcí upřednostnili ambulantní a terénní služby před pobytovými, že 99 % obcí z celkového vzorku nemá zkušenosti s přeshraniční spoluprací na poli sociální oblasti a byla zjištěna i očekávání zvyšující se poptávka po sociálních službách konkrétních cílových skupin obyvatel (senioři, zdravotně postižení, rodiny s dětmi). Pro ucelenou představu o aktuální situaci stavu poskytování sociálních služeb v Euroregionu, jsem provedla taktéž analýzu sekundárních dat databáze nabídky sociálních služeb, která byla aktuali-

zována v rámci stejnojmenného projektu RBK. Nabídku zařízení poskytujících sociální služby jsem rozpracovala na jednotlivé okresy obou krajů a srovnávala jsem zejména kvantitativní zastoupení jednotlivých typů zařízení sociálních služeb, případně i s jejich kapacitou. Srovnávací vyčíslení kapacit jsem do této práce záměrně neuvedla, vzhledem k nekompletním údajům ze slovenské strany hranice.

Závěrečný projekt s názvem „Přeshraniční program integrovaných sociálních služeb“ reaguje na poznatky zjištěné v sociodemografické analýze (zejména trend postupného stárnutí obyvatelstva v regionu), na požadavky zástupců municipalit (upřednostnění terénních a ambulantních služeb před pobytovými) a taktéž na (ne)dostupnost některých typů sociálních služeb v řešených okresech Zlínského a Trenčínského kraje (chybějící denní stacionář ve většině těchto okresů a naopak zase dostatečná vybavenost terénními pracovníky pečovatelské služby, kteří přenesou své know-how do geograficky hůře dostupných částí Zlínského kraje).

Jedná se spíše o hrubý náčrt možné platformy pro přeshraniční projekty podobného typu. Ovšem jak jsem při zpracování diplomové práce zjistila, samotná podstata optimalizace rozsáhlé sítě sociálních služeb v řešeném území na československé přeshraniční bázi bude vyžadovat zapojení aktérů nejen z řad projektových manažerů a odborníků na sociální oblast, ale rovněž i z řad zřizovatelů, poskytovatelů či uživatelů sociálních služeb v daném regionu, a nemůže být provedena na základě zjišťování dat tzv. „od stolu“.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje:

- ADAMS, Neil, Giancarlo COTELLA a Richard NUNES, 2011. *Territorial development, cohesion and spatial planning: knowledge and policy development in an enlarged EU*. New York: Routledge, 457 p. ISBN 978-020-3842-973.
- BALEJ, Martin, Milan JEŘÁBEK, 2002. *Pohraničí, přeshraniční spolupráce a euroregiony: sborník tematického okruhu PSE*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Česká geografická společnost, 2002, 77 s. ISBN 80-704-4412-6.
- DOLANSKÝ, Hynek, 2008. *Ekonomika zdravotnických a sociálních služeb*. Vyd. 1. Opava: Slezská univerzita, 133 s. ISBN 978-807-2484-829.
- DURDISOVÁ, Jaroslava, 2005. *Sociální politika v ekonomické praxi: (vybrané problémy)*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 246 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 7. ISBN 80-245-0850-8.
- EUROREGION BÍLÉ-BIELE KARPATY, 2014. HUSTÁKOVÁ et al. *Program udržitelného rozvoje cezhraničnej spolupráce v území Euroregionu Bílé-Biele Karpaty na roky 2014-2020*. Interní dokument
- HÁJEK, Oldřich a Jiří NOVOSÁK, 2010. *Kohezní politika v širších souvislostech*. 1. vyd. Žilina: Georg, 216 s. ISBN 978-80-89401-19-2
- HUSTÁKOVÁ, Soňa et al., 2010. *Euroregion Bílé-Biele Karpaty – zkušenosti a budoucnost cezhraničnej spolupráce*. Zlín: Esprint, 96 s. ISBN 978-80-89407-06-4
- JABŮRKOVÁ, Milena et al., 2007. Spolek oborové konference nestátních neziskových organizací působících v sociální a zdravotně sociální oblasti. *Od paragrafů k lidem: analýza situace v oblasti sociálních služeb po přijetí nového zákona o sociálních službách*. Praha: SKOK, 2007, 76 s. ISBN 978-80-239-9506-0.
- JEŘÁBEK, Milan, Jaroslav DOKOUPIL a Tomáš HAVLÍČEK, 2004. *České pohraničí: bariéra nebo prostor zprostředkování?*. Vyd. 1. Praha: Academia, 296 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 80-200-1051-3.
- KOLEKTIV AUTORŮ, 2010. Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva. *Projektový management ve veřejné správě a regionálním rozvoji: Studijní podpory pro studenty kombinovaného studia obor Veřejná správa a regionální rozvoj*, 72 s.

KREBS, Vojtěch et al., 2005. *Sociální politika*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 502 s. ISBN 8073570505.

MATOUŠEK, Oldřich, 2007. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Vyd. 1. Praha: Portál, 183 s. ISBN 9788073673109.

MUNDAY, Brian, 2007. *Integrated social services in Europe: report*. Strasbourg: Council of Europe Pub, 93 s. ISBN 978-928-7162-090.

NEUSS, Beate et al., 2013. *Kooperační vztahy v nové Evropské unii - při zvláštním zohlednění česko-saského pohraničí*. 1. vyd. Praha: Libri, 231 s. ISBN 978-807-2775-194.

PITAŠ, Jaromír, et al., 2012. *Národní standard kompetencí projektového řízení verze 3.2: National standard competences of project management version 3.2*. Vyd. 3., dopl. a aktualiz. Brno: Společnost pro projektové řízení, 342 s. ISBN 978-80-260-2325-8.

PRŮŠA, Ladislav, 2007. *Ekonomie sociálních služeb*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, , 179 s. ISBN 978-807-3572-556.

POTŮČEK, Martin, 1995. *Sociální politika*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 142 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 7. ISBN 80-858-5001-X.

RUMPEL, Petr et al., 2007. *Geografické aspekty evropské integrace*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Katedra sociální geografie a regionální geografie, 262 s. ISBN 978-80-7368-264-4.

SEDLÁKOVÁ, Jaroslava. 2008. *Kvalita komunitního plánování sociálních služeb*. Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 76 s. ISBN 978-80-245-1392-8.

SURYNEK, Alois, Eva KAŠPAROVÁ a Růžena KOMÁRKOVÁ, 2001. *Základy sociologického výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2001, 160 s. ISBN 80-7261-038-4.

TOMEŠ, Igor, 2002. *Sociální správa*. Vyd. 1. Praha: Portál, 303 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 7. ISBN 80-717-8560-1.

TOMEŠ, Igor, 2010. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 439 s. ISBN 978-807-3676-803.

ZICH, František, 2005. *Přeshraniční vlivy působící na místní společenství pohraničí České republiky*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, fakulta sociálně ekonomická, 206 s. ISBN 80-704-4721-4.

ZICH, František, 2007. *Přeshraniční vlivy v českém pohraničí: (přeshraniční spolupráce v pohraničí jako evropeizace zdola?)*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 282 s. ISBN 9788070449318.

Elektronické zdroje:

ASSOCIATION OF EUROPEAN BORDER REGIONS (AoEBR), ©2014. Euroregion Bílé - Biele Karpaty. www.aebr.eu [online]. 2014 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://www.aebr.eu/en/members/member_detail.php?region_id=43

CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČR, ©2010. Euroregiony. [Ap3.crr.cz](http://ap3.crr.cz) [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://ap3.crr.cz/cs/regiony/regionalni-cleneni/euroregiony/>

ČESKO, ©2006. Vyhláška č. 505/2006 Sb. ze dne 15. listopadu 2006: kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky* Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13639/v_505_2006_novela.pdf

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, ©2010. Projekce obyvatelstva ve Zlínském kraji do roku 2065. *Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xz/redakce.nsf/i/projekce_obyvatelstva_ve_zlinskem_kraji_do_roku_2065

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, ©2013. Euroregiony v ČR. www.czso.cz [online]. 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/mapa_euroregionu_v_cr_k_31_12_2011/\\$File/euroregiony_cr_2011.jpg](http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/mapa_euroregionu_v_cr_k_31_12_2011/$File/euroregiony_cr_2011.jpg)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, ©2014. *Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.czso.cz>

GLOBAL POLITICS, ©2004. DOČKAL, Vít. Vybrané problémy ze studia přeshraničních struktur v EU. *Global politics: Časopis pro politiku a mezinárodní vztahy* [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: www.globalpolitics.cz/clanky/preshranicni-struktury-eu

FTVS, ©2012. Analýza a interpretace dat. In: *Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/analyza.htm>

JERSÁKOVÁ, Jana, ©2012. Literární rešerše. In: *Jihočeská univerzita* [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://kbe.prf.jcu.cz/files/studenti/Literarni_reserse.pdf

LORENC, Miroslav, ©2007-2013. Logický rámeček. In: *LORENC.INFO* [online]. 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://lorenc.info/soubory/3MA382_ms-project-logicky-ramec_xvoss00.pdf

MENDELOVA UNIVERZITA, ©2014. Zlínský kraj. *Akela.mendelu.cz* [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <https://akela.mendelu.cz/~xsurovco/PSPad/prezentace.html>

MĚSTSKÝ ÚSTAV SOCIÁLNÍCH SLUŽEB STRAKONICE (MÚSS), ©2014. Dětský ústav sociálních služeb Strakonice Denní stacionář pro mentálně postižené děti, mládež a dospělé - zdravotní tělesná výchova, kondiční a relaxační cvičení. [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.muss.strakonice.eu/denn%C3%AD-stacion%C3%A1%C5%99-pro-ment%C3%A1ln%C4%9B-posti%C5%BEen%C3%A9-d%C4%9Bti-ml%C3%A1de%C5%BE-dosp%C4%9BI%C3%A9-zdravotn%C3%AD-t%C4%9Blesn%C3%A1-v%C3%BDchova-kondi%C4%8Dn%C3%AD-relaxa>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, ©2003. *Bílá kniha v sociálních službách*. [cit.: 2014-04-11]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/736/bila_kniha.pdf

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY, ©2013. *Zariadenia sociálnych služieb v Slovenskej republike v roku 2012*. [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=70353>

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY, ©2014a. *Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2013*. [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://slovak.statistics.sk/wps/portal!/ut/p/b1/hZFJkptAEEEXP4gPQFBLjshjE0ICoYmZDABpAgAQCCalOb2z3xou2c5UZ8X5k5v90Rid0di2ezbmYm9u16H7NGZ8jwRRImYEACJwKTCTUke5LDGDBCqQrAL4pCP7Wiy7WgBIAT8cWu-o5OqaToFpe2s1cNE3Fo1QjofFly37ExnnPb2OkamGkA7I72hu3o5L8RXRFn_fk7g09NaE8O5rWXD4I33aPwz6KZsGbLgEjAMmjbPIdhp-1VCjNCS3GM0lxTzeEx5wghUZpLxH1amLxvkkPpW45hf8eYcCoJvGtXu8ahFkzlxk3D1pRPc6W9pWr5-_sdT__EsprPfiKJDgxVsAERb54AJjRBLaLsFcPsF_MNW17j1RzpdMeHbVZ8bOqATwOb-5T2YpCX4QrDnt9PGJXgPWkAcEoRu2L58N3OdC3wxQWQ57ez6xDLntnb8Q-Ad

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY, ©2014b. *Slovak.statistic.sk* [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/home!/ut/p/b1/jZLJkqJAEIafxQewSUqW4ggUIEuh7MrFaERtcQEVXRn6wQ4vPRONk3WBqO-rSpKfSZk-Zkx4_b9vNZ70tj5_753sqLDzRxIrCygAiT8C0IuIZgcQCBx0w7wD4pWT46WPX18AM5anhW1zn8y-_B3j6sud5gRPHYMRIB3PEGuBGEYAuvnzVkmec6ABgx-DBlMeRL3mjEcij_u_54KnrwdTJEucoRJ_0m2HKsKBlyAA9uX3AH2-IbzxO-Dn_HgRwHSDrrU4AHDQP_P7C4Be34V3Pur1LcQkzKyYN3dyMRsiK-udpD9sJb777lehnJV-

jL7ncpeYWzy6e9pgWx1kwplh4SHk1O1r3RUXn53pi4VFOa51PL20xzKS1I7j-
0t6tk8hTN03hatSWPT31z_XSfBCiaAsen5xTluBMHwZnUkhsLlarI0eEhlvrzWDw5rs

TRENČIANSKY SAMOSPRÁVNÝ KRAJ, ©2014. Trenčiansky samosprávny kraj. *Trenčiansky samosprávny kraj* [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://www.tsk.sk/trenciansky-samospravny-kraj.html?page_id=116

UNIVERZITA PALACKÉHO, ©2014. FŇUKAL. Hranice. In: *Univerzita Palackého v Olomouci* [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://geography.upol.cz/soubory/lide/fnukal/POG/POG_P_08.pdf

UVM INTERACTIVE, ©2014. Odbor sociálních věcí: Novela zákona o sociálních službách účinná od 1.1.2014. *Liberecký kraj* [online]. 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page2149/dulezite-informace-pro-poskytovatele-socialnich-sluzeb/novela-zakona-o-socialnich-sluzbach-ucinna-od-112014>

WIKIMEDIA COMMONS, ©2014. File:Trencin okresy.png. [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Trencin_okresy.png

ZLÍNSKÝ KRAJ, ©2013a. Správní charakteristika. *Oficiální internetový portál Zlínského kraje* [online]. 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/spravni-charakteristika-cl-2411.html>

ZLÍNSKÝ KRAJ, ©2013b. O kraji. *Oficiální internetový portál Zlínského kraje* [online]. 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/o-kraji-cl-17.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AoEBR	Association of European Border Regions – Asociace evropských hraničních regionů
ČR	Česká republika
ČSSR	Československá socialistická republika
ER BBK	Euroregion Bílé-Biele Karpaty
EU	Evropská unie
EUR	označení pro měnu „euro“
ESÚS	Evropské sdružení pro územní spolupráci
FTVS	Fakulta tělesné výchovy a sportu
Kč	označení pro měnu „korun českých“
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MÚSS	Městský ústav sociálních služeb
OPLZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OP-PS	Operační program přeshraniční spolupráce
RBK	Region Bílé Karpaty
SKOK	Spolek oborové konference nestátních neziskových organizací působících v sociální a zdravotně sociální oblasti
SR	Slovenská republika
SS	Sociální služby
UH	Uherské Hradiště
Z.z.	Zbierka zákonov – Sbíрка zákonů (SR)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Návaznost projektu na program	16
Obrázek 2: Mapa euroregionů v prostředí ČR	37
Obrázek 3: Mapa Euroregionu	41
Obrázek 4: Mapa Zlínského kraje	44
Obrázek 5: Srovnání vývoje věkového složení obyvatelstva ZLK v letech 2009 a 2065 ...	46
Obrázek 6: Mapa Trenčianskeho samosprávneho kraja	51
Obrázek 7: Obce a obyvatelé v kraji	51
Obrázek 8: Počet zařízení sociálních služeb v Trenčinském kraji dle okresů k 31. 12. 2012.....	53
Obrázek 9: Počet uživatelů sociálních služeb v jednotlivých krajích SR.....	54
Obrázek 10: Mapa okresů Zlínského kraje	63
Obrázek 11: Rozdělení Trenčinského kraje na okresy	68
Obrázek 12: Příklad denního stacionáře pro mentálně postižené	77

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Vývoj věkové struktury obyvatel ZLK v kraji v letech 2008 - 2012	44
Tabulka 2: Výdaje na sociální služby v tis. Kč.....	50
Tabulka 3: Vývoj věkové struktury obyvatel v letech 2008 – 2012.....	52
Tabulka 4: Poměr počtu seniorů vzhledem k počtu obyvatel kraje k 31.12.2012.....	54
Tabulka 5: Srovnávací tabulka vybraných statistických ukazatelů obou krajů k 31.12.2013	55
Tabulka 6: Očekávané zvyšování poptávky SS	60
Tabulka 7: Kvantifikace počtu sociálních zařízení v krajích (dle typu).....	61
Tabulka 8: Srovnání počtu sociálních služeb zastoupených na obou stranách hranice.....	71

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Počet obcí a obyvatel v kraji v roce 2012	43
Graf 2: Vývoj počtu obyvatel v poproduktivním věku v letech 2008 – 2012	45
Graf 3: Vývoj počtu žadatelů o poskytnutí sociálních služeb v letech 2010 – 2012.....	48
Graf 4: Vývoj počtu poskytnutých sociálních služeb dle typu v letech 2010 – 2012.....	49
Graf 5: Vývoj počtu obyvatel v poproduktivním věku v letech 2008 – 2012	52
Graf 6: Zapojení do přeshraniční spolupráce obcí ČR a SR.....	59
Graf 7: Terénní a ambulantní služby vs. pobytové Zdroj: vlastní zpracování	59
Graf 8: Zastoupení zařízení sociálních služeb dle typu – okres Kroměříž	64
Graf 9: Zastoupení zařízení sociálních služeb dle typu – okres Uherské Hradiště	65
Graf 10: Zastoupení zařízení sociálních služeb dle typu – okres Vsetín	66
Graf 11: Zastoupení zařízení sociálních služeb dle typu – okres Zlín.....	67
Graf 12: Zastoupení zařízení sociálních služeb dle typu – okres Bánovce nad Bebravou.....	69
Graf 13: Zastoupení zařízení sociálních služeb dle typu – okres Trenčín.....	69

SEZNAM PŘÍLOH:

- I. Příloha PI: Členské organizace ER BBK
- II. Příloha PII: Dotazník

PŘÍLOHA P I: ČLENSKÉ ORGANIZACE ER BBK

REGIÓN BIELE KARPATY:

1. ENERGYR SPOL. S R. O. NOVÉ MESTO NAD VÁHOM
2. LEVAGRI & CO., A.S.
3. MATÚŠOVO KRÁLOVSTVO, O.Z.
4. MESTO TRENČÍN
5. REGIONÁLNA LEKÁRSKA KOMORA TRENČÍN
6. REGIONÁLNE ZDRUŽENIE MIEST A OBCÍ STREDNÉHO POVAŽIA
7. REGIONÁLNE ZDRUŽENIE MIKROREGIÓN VLÁRA-VÁH
8. TRENČIANSKA REGIONÁLNA KOMORA SOPK
9. STREDNÁ ODBORNÁ ŠKOLA SKLÁRSKA LEDNICKÉ ROVNE
10. SPOLOČNOSŤ PRE TRVALO UDRŽATELNÝ ŽIVOT, ODBOČKA BIELE KARPATY
11. TRENČIANSKA UNIVERZITA ALEXANDRA DUBČEKA V TRENČÍNE
12. ZVÁZ SKLÁRSKEHO PRIEMYSLU SLOVENSKEJ REPUBLIKY
13. ZDRUŽENIE OBCÍ MIKROREGIÓN MACHNÁČ - INOVEC

REGION BÍLÉ KARPATY:

1. MIKROREGION JIŽNÍ VALAŠSKO
2. MIKROREGION LUHAČOVICKÉ ZÁLESÍ
3. MIKROREGION ROŽNOVSKO
4. MIKROREGION VIZOVICKO
5. MIKROREGION VSETÍNSKO
6. SDRUŽENÍ MĚST A OBCÍ VÝCHODNÍ MORAVY
7. SDRUŽENÍ UHERSKOBRODSKA
8. STATUTÁRNÍ MĚSTO ZLÍN
9. STŘEDNÍ UMĚLECKOPRŮMYSLOVÁ ŠKOLA SKLÁŘSKÁ VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ
10. UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

PŘÍLOHA PII: DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

PROJEKT "SOCIÁLNÍ SLUŽBY BEZ HRANIC": PRŮZKUM NÁZORŮ A POSTOJŮ OBCÍ ZLÍNSKÉHO A TRENČÍNSKÉHO KRAJE

A. Zajištění sociálních služeb pro občany obce

V otázkách A.1. až A.8. prosím určete, do jaké míry souhlasíte nebo nesouhlasíte s uvedenými výroky. Označte prosím vždy pouze jednu možnost.

A.1. Nabídka sociálních služeb pro SENIORY, kteří žijí v naší obci, je dostatečná.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Ani souhlasím, ani nesouhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

A.2. Nabídka sociálních služeb pro ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ, kteří žijí v naší obci, je dostatečná.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Ani souhlasím, ani nesouhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

A.3. Nabídka sociálních služeb pro RODINY S DĚTMI, které žijí v naší obci, je dostatečná.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Ani souhlasím, ani nesouhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

A.4. Nabídka sociálních služeb pro OSOBY BEZ DOMOVA, které žijí v naší obci, je dostatečná.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Ani souhlasím, ani nesouhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím
- Osoby bez domova nejsou pro naši obec problémem

A.5. Nabídka sociálních služeb pro OSOBY PROPUŠTĚNÉ Z VÝKONU TRESTU, které žijí v naší obci, je dostatečná.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Ani souhlasím, ani nesouhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím
- Osoby propuštěné z výkonu trestu nejsou pro naši obec problémem

A.6. Nabídka sociálních služeb pro OSOBY UŽÍVAJÍCÍ NÁVYKOVÉ LÁTKY, které žijí v naší obci, je dostatečná.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Ani souhlasím, ani nesouhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím
- Osoby užívající návykové látky nejsou pro naši obec problémem

A.7. Nabídka sociálních služeb pro PŘÍSLUŠNÍKY ETNICKÝCH MENŠIN, kteří žijí v naší obci, je dostatečná.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Ani souhlasím, ani nesouhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

- Příslušníci etnických menšin nejsou pro naši obec problémem
V případě některé z odpovědí „rozhodně nesouhlasím“ či „spíše nesouhlasím“ u předchozích 7 otázek prosím uveďte, které sociální služby nejsou dostatečně zajištěny.

A.8. Na venkově je potřeba sociálních služeb nižší než ve městě, protože část služeb zajišťuje rodina a známí.

- Rozhodně souhlasím
 Spíše souhlasím
 Ani souhlasím, ani nesouhlasím
 Spíše nesouhlasím
 Rozhodně nesouhlasím

B. Spolupráce v oblasti sociálních služeb

V otázkách B.1 až B.4 prosím určete, do jaké míry souhlasíte nebo nesouhlasíte s uvedenými výroky. Označte prosím vždy pouze jednu možnost.

B.1. Jsem spokojen se spoluprací se ZLÍNSKÝM KRAJEM při zajištění sociálních služeb pro občany naší obce.

- Rozhodně souhlasím
 Spíše souhlasím
 Ani souhlasím, ani nesouhlasím
 Spíše nesouhlasím
 Rozhodně nesouhlasím

B.2. Jsem spokojen se spoluprací s PŘÍSLUŠNOU OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ (ORP) při zajištění sociálních služeb pro občany naší obce.

- Rozhodně souhlasím
 Spíše souhlasím
 Ani souhlasím, ani nesouhlasím
 Spíše nesouhlasím
 Rozhodně nesouhlasím

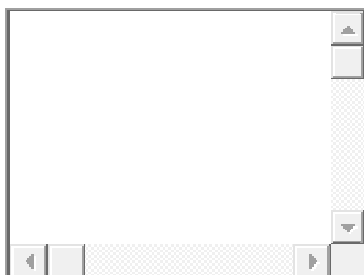
B.3. Jsem spokojen se spoluprací s POSKYTOVATELI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB při zajištění sociálních služeb pro občany naší obce.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Ani souhlasím, ani nesouhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

B.4. Jsem spokojen s kompetencemi naší obce v oblasti zajištění sociálních služeb pro občany naší obce.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Ani souhlasím, ani nesouhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

V případě některé z odpovědí „rozhodně nesouhlasím“ či „spíše nesouhlasím“ u předchozích 4 otázek prosím uveďte důvody Vaší nespokojenosti.

B.5. Je Vaše obec zapojena do aktivit přeshraniční spolupráce v tematické oblasti sociálních služeb?

- Ano
- Ne

V případě odpovědi „ano“ prosím uveďte bližší zaměření daných aktivit přeshraniční spolupráce v tematické oblasti sociálních služeb.

C. Trendy při poskytování sociálních služeb

V otázkách C.1 a C.2 prosím určete, do jaké míry souhlasíte nebo nesouhlasíte s uvedenými výroky. Označte prosím pouze jednu možnost.

C.1. Upřednostnění terénních a ambulantních sociálních služeb před službami pobytovými (tj. umožnění nezávislého života klientů s podpůrnými službami v přirozeném sociálním prostředí komunity) považuji za správné.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Ani souhlasím, ani nesouhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

V případě odpovědi „rozhodně nesouhlasím“ či „spíše nesouhlasím“ prosím uveďte hlavní důvody Vašeho nesouhlasu.

An empty rectangular text input field with a light gray border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track icons.

C.2. V naší obci dochází v posledních pěti letech ke snižování nabídky sociálních služeb.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Ani souhlasím, ani nesouhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

V případě odpovědi „rozhodně souhlasím“ či „spíše souhlasím“ prosím blíže rozvedte Vaši odpověď.

C.3. Do budoucna očekávám v naší obci zvýšení poptávky po sociálních službách pro cílovou skupinu:

(můžete vybrat více odpovědí)

- Seniorů
- Zdravotně postižených
- Rodin s dětmi
- Osob bez domova
- Osob propuštěných z výkonu trestu
- Osob užívajících návykové látky
- Příslušníků etnických menšin

C.4. Uvedte prosím, jaké očekáváte hlavní problémy spojené se zajištěním sociálních služeb ve Vaší obci v budoucnosti.

D. Identifikace respondenta

D.1. Uved'te prosím název Vaší obce.

D.2. Vyberte prosím název obce s rozšířenou působností (ORP), do jejíhož správního obvodu Vaše obec spadá.